

Ročník 7 / číslo 5
květen 2018

30,- Kč / 1,50 €
nebo výhodné předplatné

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ

HORY – ZÁPAD

Krušnohorský jarní úklid

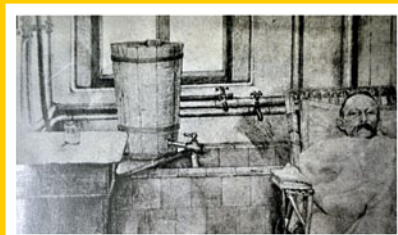
Z obsahu:

Tip na výlet:
Na třešně pod Plešivcem
Čtěte na str. 10

Rozhovor s průvodci
ve štolě Johannes
Čtěte na str. 18

Počátky jáchymovských
radonových lázní
Čtěte na str. 21

Název měsíce květen sice vznikl od slova kvést, ale letošní kvěťový primát od něj částečně převzal již duben. Počasí skočilo, dalo by se říci, že zimy rovnou do léta, což nám jistě potvrdí ti, kteří se ještě začátkem dubna věnovali lyžování a za necelé tři týdny na

stejných místech mohli jezdit na kole a po sněhu nebylo ani památky. Vzhledem k nadprůměrným teplotám a absenci občasných zimních záchvěvů „vybuchla“ nahromaděná životodárná energie přírody naplno již koncem dubna bez ohledu na nadmořskou výšku a vedle příjemné záplavy květů nás nepříjemně zasáhla záplava všech možných druhů pylů.

A samozřejmě, jak prašení přírody obtěžuje astmatickou a alergickou část naší společnosti, tak společnost celou zasahuje prašení od úst našich politiků s dopadem na naše zdraví ne tak fyzické, jako spíše psychické. Rozdíl v porovnání chování s přírodou však bystrý pozorovatel jistě nalezne.

U přírody zatím předpokládáme, že přes své rozmary ví, co činí, a její prach jistě brzy smyje a uklidí déšť a vše dostane svůj

obvyklý řád, což u politiků bohužel zaručit nelze. Proud slibů a planých slov totiž nemá očišťovací sílu vody. Proto jsme tak trochu svědky závěrečné scény z filmu Limonádový Joe, která se odehrává na hřbitově a jejíž prorocký závěr „Padouch, nebo hrdina, my jsme jedna rodina“ s količnickou etiketou nového produktu Whiskola, čistě alkoholického, ale zároveň lihuprostého nápoje připomíná to, co se nám ke konzumaci do budoucnosti chystá. Budme ale optimisté, každý nepitelný nápoj se po čase přestane vyrábět a nahradí ho produkt chutově přijatelnější.

Proto si zakupte náš Luft a oddejte se popíjení kvalitního značkového vína, které se vám snažíme každý měsíc pravidelně nalévat.

Vaše redakční rada

Z obsahu / Aus dem Inhalt

Téma: Tajná zpráva o Marcebile – signály od Červené jámy Thema: Geheime Nachricht von Marzevilla – Signale von der Roten Grube.....	4
Z naší přírody: Tisovec – nová přírodní památka na Kraslicku Aus unserer Natur: Tisovec – Neues Naturdenkmal bei Kraslice.....	6
Ze společnosti a kultury: Zajímavé kulturní a sportovní akce v regionu Kultur und Gesellschaft: Interessante Kultur- und Sportveranstaltungen in der Region	8
Ze společnosti a kultury: Patnácté evropské setkání na Velkém Špičáku Kultur und Gesellschaft: 15. Europatreffen auf dem Velký Špičák.....	9
Tip na výlet: Na třech pod Plešivce Ausflugstipp: Kirschen auflesen auf dem Kaff.....	10
Sport: Pokoř horu a staň se králem Auersbergu! Sport: Bezwinde den Berg und werde zum Auersbergkönig!	12
Ze společnosti a kultury: Nejdečtí hasiči slavili Kultur und Gesellschaft: Die Freiwillige Feuerwehr in Nejedek hat gefeiert.....	13
Sport: Zhodnocení běžecké sezony 2017/2018 Sport: Bewertung der Wintersaison 2017/2018.....	14
Historie: Blatenský vrch: od horské chaty ke sportovnímu hotelu Geschichte: Blatenský vrch: Von der Schutzhütte zum Sporthotel	16
Historie: Zajímavosti ze sčítání lidu v roce 1910 Geschichte: Interessante Daten von der Volkszählung im Jahr 1910.....	17

Rozhovor: S Tomášem Malým a Martinem Rojovským, průvodci ve štole Johannes na Zlatém Kopci Gespräch: Mit Tomáš Malý und Martin Rojovský, den Führern im Stollen Johannes in Zlatý Kopec	18
Historie: Počátky a další rozvoj jáchymovských lázní Geschichte: Beginn und weitere Entwicklung der Bäder in Jáchymov	21
Z naší přírody: Rudní bohatství Krušných hor – stříbro (dokončení) Aus unserer Natur: Erzreichtum des Erzgebirges – das Silber (Ende).....	24
Aktuality: Lesy v okolí Jelení díky nadšencům výrazně prokously Aktualität: Die Wälder in der Umgebung von Jelení sind dank Enthusiasten wieder sauber ...	27
Ze společnosti a kultury: Putovní výstava Má vlast v Jáchymově Kultur und Gesellschaft: Wanderausstellung „Meine Heimat“ in Jáchymov	27
Sport: Hroznatův běh Sport: Hroznat Lauf.....	29
Recept měsíce: Zelné šneky Rezept des Monats: Kohlschnecken	30
Boží Dar: Práce na Cínové stezce opět v plném proudu Boží Dar: Arbeit an dem Zinnweg geht wieder los	31
Zaručené počasí: Co letos dokázal pyl Das Wetter: Was haben die Pollen heuer alles geschafft.....	32

**Ročník 7 / číslo 5
KVĚTEN 2018**

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD
Registrace MK ČR E 20467
Vydavatel KRUŠNOHORSKÝ LUFT, o.p.s.
IČ 29160154
Ředitel Jiří Kupilík

Sídlo - Adresa redakce
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná
Kontakt tel: 602 415 187
E-mail herzgebirgsluft@seznam.cz
www.krusnohorskyluft.cz

Bankovní účet 253184266 / 0300
IBAN: CZ53 0300 0000 0002 5318 4266
BIC: CEKOCZPP
Cena výtisku 30 Kč/ks
Předplatné poletní
V místě distributora 150 Kč/6 ks
Poštou na doruč. adresu 300 Kč/6 ks
Do zahraničí poštou: 18 EUR/6 ks

Inzerce cena podle velikosti a opakování tisku po dohodě s vydavatelem 602 415 187
E-mail: herzgebirgsluft@seznam.cz

Redakční rada

Jiří Kupilík, Lenka Löfflerová, Michal Urban, Pavel Andrš, Ulrich Möckel, Eva Kupilíková, Václav Kupilík, Petr Mikšíček, Martin Liška, Roman Kloc, Eva Nduwimana

Foto na titulní stránce: Eva Nduwimana
Logo Lenka Michaluková
Kulturní programy Jana Picurová
E-mail: picu.japicu@gmail.com
Sportovní akce: Eva Nduwimana
evanduwimana@gmail.com

Distributoři

Abertamy - Lenka Löfflerová
Boží Dar - Jitka Peřina, Karel Picura
Horní Blatná - Eva Chlumská, Jiří Kupilík
Jáchymov - Jaroslav Oheč
Lesná - Dana Waldsteinová
Merklin - Hedvika Roznerová
Myslivci aj. - Ivana Pečimůthová
Nejdek - Pavel Andrš
Německo - Ulrich Möckel
Pernink - Kristina Košnerová
Pottůvky - Lenka Štrauchová
Pstruží - Anna Heranová
Srní - Ivan Medek

Prodej

Abertamy - Maso Zacharda, U Březiny, infocentrum
Boží Dar - Konzum Čáda, infocentrum
Bublava - hotel Sport
Horní Blatná - U Gity
Hroznětín - městská knihovna
Jáchymov - muzeum, infocentrum
K. Vary - Krajská knihovna - infocentrum
K. Vary - Z. Štréblůvá
Mariánská - horská chata Na Sluníčku
Nejdek - trafika, hotel Anna
Nejdek - Jamajka
Ostrov - Dům kultury, Infocentrum
Pernink - U Patrika, květinářství
Pernink - infocentrum
Tisová - Kukačka
Vysoká Pec - obchod - potraviny

Další distributoři jsou vítáni!

Náklad 900 kusů

Uzávěrka příspěvků do příštího vydání měsíčníku je 6. 6. 2018.

Vytryskla vitální živelná zeleň Země,
až hladiny májových šepotů se spojí,
na svou otázku máš odpověď ode mě
a v ptačích duetech najdeš tu tvoji.
Ve větru vůně šefíků se line,
vzkazem rusalek si můžeme být jistí
a voda studánek pokojně plyne,
vyhlížeji ruce, co otevrou je a čistí.

Ivana Pečimúthová
foto: Tomáš Čepelák

Zahájení lázeňské sezony 2018 v Jáchymově

Lázně dnes jsou zcela jiné než lázně v počátcích moderního lázeňství před dvěma sty lety. Speciálně u nás v Jáchymově probíhá léčba po celý rok, a slavnostní zahájení sezony tak má především symbolický charakter. Někde ve skrytu duše však toužíme okusit tu dávnou kouzelnou atmosféru, kdy se lázně po dlouhé zimě probouzejí, rozkvétají a zavoní. Kdy se do nich vrací život, pacienti, hosté, kultura a všech ten lázeňský ruch.

Bohatý program pro celou rodinu

I v dnešní moderní a přetechizované době si lázně zachovaly svůj kulturní a společenský rozměr. Tisíce pacientů ze všech koutů světa k nám jezdí nejen kvůli unikátní a mimořádně účinné radonové léčbě, ale velkým lákadlem je rovněž bohatý kulturní program, vycházky krušnohorskou krajinou nebo výlety do blízkého i vzdáleného okolí. Zvláštním osvěžením pobytu je setkání se známými nebo mimořádnými osobnostmi. A právě zahájení lázeňské sezony je krásnou příležitostí užít si bohatý program i zmíněná setkání. Slavnostní Jáchymov již tradičně láká naše věrné hosty i osobnosti z řad kulturního a politického života.

500 let dolu Svornost

V posledních letech se snažíme tyto mimořádné dny ozvláštnit připomínkou některé z významných historických událostí. Oslavili jsme tak společně 500 let založení města Jáchymova nebo narozeniny Marie Curie-Sklodowské. V roce letošním si pro změnu připomeneme, že uplynulo již 500 let od doby, kdy bylo započato hloubení nejstaršího uranového dolu na světě, z něhož čerpáme léčivou vodu pro naše pacienty a hosty.

Program při zahájení lázeňské sezony 26. května 2018

Lázeňský park

- 10:00 Bergmännische Blaskapelle Jöhstadt
(promenádní koncert hornické kapely)
- 11:00 Mažoretky Ostrov
- 11:30 Start cyklozávodu o pohár madam Curie
- 13:00 Vlasta Věbr – zábavný program pro děti
- 14:20 Slavnostní zahájení – svěcení lázeňského pramene
- 15:00 Kabát revival Varnsdorf
- 16:15 Adam Mišík s kapelou + autogramiáda

Radium Palace

- 17:30 Ondřej Havelka a Melody makers – pro ubytované hosty

Kulturní dům

- 13:45 Hornická kapela Barbora
- 14:15 Start alegorického průvodu – směr hotel Astoria

Atrakce pro děti v lázeňském parku

- 12:00–16:00 Jízda na ponících, jízda kočárem, lukostřelba, sokolníci, historický kolotoč a další atrakce, výtvarná dílna pro nejmenší

Neděle 27. května 2018

Lázeňský park

- 09:00 Rozvečička – snídaně v travě
- 10:00–13:00 Cyklovýlet – cyklistika bez námahy, lanovkou na Klínovec, lesní cestou zpět, 20 km
- 10:30 Nordic walking – 5 km vycházka s instruktorem
- 12:00 Start běžeckého závodu „O 106“
- 13:00 Lonča gang – koncert country kapely

Důl Svornost, Štola č. 1

- 08:15–17:00 Automobilové závody do vrchu

oddělení marketingu Léčebných lázní Jáchymov

foto: Yana Zolotoverkhaya

Signály od Červené jámy

Příběh, který se točí kolem tajemné Marcebily během posledních sta let a propojuje zdánlivě nesouvisející lidské osudy, přináší další souvislosti a střípky do mozaiky. Hlavní postavy jsou stále blíže k pochopení tajemství krušnohorské mlhy.

Horské městečko Abertamy

Jakub a Matěj Kunešovi (1984)

Jakub Kuneš doma myje nádoby. Poslouchá rádio. Redaktor hlásí, že Socialistická republika Vietnam poslala do Československa na pomoc při boji s následky ekologické katastrofy v Krušnohoří dvě stě dělníků. A Švédské království věnuje tři harvestory na kácení uschlých smrků. Jakub nevěřícně kroutí hlavou.

„Prokletý hory,“ povzdechne si Jakub a položí mokrou utěrku na topení.

Najednou se otevrou dveře a vejde malý roztomilý kluk. Je to jeho syn a je mu pět let.

„Tatínku, hotovo.“

„Prima, tak jdeme spát,“ položí

talíř a jde se synkem do jeho pokoje. Matěj vezme polštářek zpoza okna a dá si ho na postýlku. Usměje se na tátu.

„Ať máme hezké sny, víš?“

„To je jasný, Matýsku, a co se ti potom zdá?“

„Nevím, ale je to vždy hezké. Povídáme si spolu takhle.“

„S kým prosím tě, ty trumbero?“ usměje se táta a pohladí synka.

„No s kým, s maminkou přece! Já jí uložím do polštářku své sny a ona mi zase do něj vloží svoje.“

„Hm, to je teda technologie, to taky zkusím.“

Táta pouští Matějovi pásku na cívkovém magnetofonu. Je to vyprávění pohádky o dvanácti měsíčkách.

„Klidně spinkej, já to potom vypnu, ano?“ pohladí Matěje po tváři a dá mu pusku.

„Dobrou, tati,“ usměje se Matěj. „Hodnej kluk,“ vstane táta, zhasne světlo a zavře dveře.

Matěj ještě dlouho poslouchá pohádku, doposlouchá ji do konce a pak usne až u protáčení se cívky na magnetofonu.

Druhý den ráno syn a táta snídají. „Tak co se ti dnes zdálo?“

Matěj přemýšlí, vzpomíná si...

„O horách, hoooodně velkejch a špičatejch. A ty hory brečely.“

„A proč?“

„No, protože tam bylo takový smrdění.“

„Hm... A viděl jsi tam maminku?“

„Nevím, někdo tam byl, ale nepovídal.“

Dotčeně se otočí na tátu a řekne: „Jak ji mám asi poznat, když nemáš ani jednu její fotografii?“

Táta se zamračí, kývne. „Tak víš co, já ti jí nakreslím, ano?“

„Joooo!“

Hans Humpelmann (1920)

Je léto a Gottesgab je plný čínorodých lidí. Běhají sem a tam, povídají si a někam spěchají. Hans Humpelmann si přivstal na východ slunce nad slatěmi pod Božím Darem. Sedí na kopci na Neklidu a kochá se krajinou. Všude kolem něj je krajina zalitá do ranního zlatavého slunce. Daleko v údolí pod horami vystupují z nízké mlhy komíny a střechy továren. Jižní straně hor, rozbrázděné hlubokými údolím, jsou porostlé smrkovým lesem a na hřebeni hor se střídají lesy a louky. V mělkých údolích na vrcholku hor se válí ranní mlha. Vzduch je nasycený vlhkostí a letní vůní bylin na loukách na Neklidu. Jarní vánek se začíná probouzet a občas jej ofoukne, jak se zvedá teplý vzduch stoupající jižní strání vzhůru. Je to jeden z nejkrásnějších výjevů, který kdy zažil, a přesně v takových chvílích se cítí šťastný. Nikdy by se nemohl ze střechy Krušnohoří odstěhovat jinam. Zpívá si text písňe od Antona Günthera „Mei Arzgebirg, wie bist du schief.“ Po chvíli rozjímání si sáhne do kapsičky, podívá se na hodinky, natočí je a zase zandá do kapsy.

„Tak už nám otevřeli na úřadě, je čas dojit si pro výsluhu,“ ra-

Kamarádi Hanse Humpelmannna na Božím Daru

dostně si řekne nahlas Hans. Sejde dolů do městečka a vejde do městského úřadu, kde sídlí i pošta. Cestou potká starostu města Rudolfa Krehana.

„Hansi, něco se tu objevilo. Koukni se na to, jestli o to máš zájem,“ podává mu lejtstro s jakýmsi seznamem.

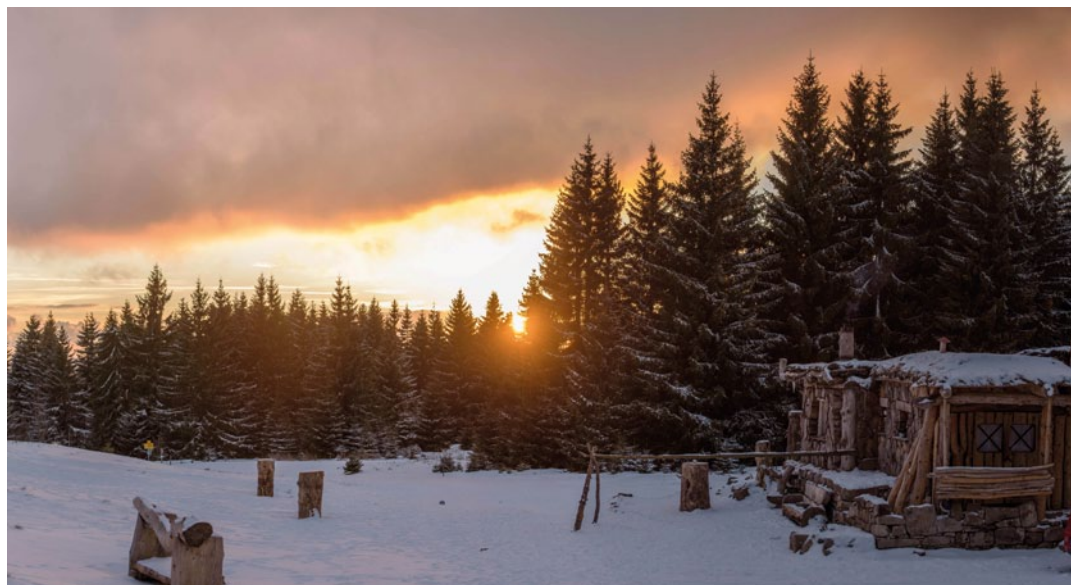
„Já tomu nerozumím, těm vašim lejstrům, nějak mi to lidsky shrň,“ je líný se tím zabývat.

Starosta se neochotně zastaví, nadechne se a spustí.

„Čechoslováci chtějí převést na obce opuštěné doly, o které už nemají zájem. My to máme buď přeprodat, nebo si to nechat. Ale musíme zajistit bezpečnost. Na našem katastru máme čtyři takové. Bludnou Zuzanu, Gottes Zeche, Johannes a jednu díru na Myslivnách. Víš, čím sis prošel, a vaši rodinu jsem znal odmalička, a tak ti nabízím, teda spíš kvůli tvým rodičům, jednu z nich. Jestli si chceš otevřít prohlídkovou štolu, jako mají na Měděnci, tak si vyber. Dostaneš to za jednu korunu. Ale musíš se o to starat!“

„No jémine, to jsou mi věci, starosto, já snad na tebe budu muset změnit názor...“

Starosta se zatváří krajně odměřeně, chce něco říci, ale Hans ho

Kiosek u Červené jámy

zastaví, položí mu ruku na rameno.

„Starosto, to je skvělá zpráva, projdu si to a dám ti vědět.“

Poplácá starostu na zádech a vyběhne ven. Ještě stačí zvednout ruku a říct: „Tak čau, čau.“

Starosta se znechuceně otočí ke kolegyni, která stojí opodál. „Slyšeli jste ho někdy někomu poděkovat?“

„Já myslím, že tohle je jeho typické poděkování, víc z něj nedostaneš,“ odvětlí úřednice.

Hans Humpelmann jde po lesní cestě a přichází na křižovatku. Z kapsy si vyndá mapu a lejtstro se zákresem důlní památky. Má s sebou batoh, krátký žebřík, lampičku a lano.

„Tak Bludná Zuzanko, hořím nedočkavostí, až se do tebe dostanu,“ říká si dvojsmyslně Hans a vyrazí do nízkého porostu.

Matěj Kuneš (2012)

Matěj jde tam, kde se posledně detektor „zbláznil.“ Jenomže už je jaro, a to dost teplé a suché, a žád-

nou mlhu nepotkává. Detektor vydává běžné zvuky. Je zklamaný. Cestou zpátky potkává náhodně Rudu, kterému v zápalu „hledání“ skočí téměř přímo pod kola auta. Má totiž na uších zase sluchátka a moc toho neslyší.

Ruda: „Co děláš...“

Matěj se lekne a sedne si na zadek: „Ty vago, já se lekl, já z toho budu mít smrt...“

Ruda: „Ty vole, já taky, seš celej?“

Matěj: „Zatím jo...“

Ruda: „Jestli chceš, mám kus odsud kiosek, můžeš si tam dát něco na posilněnou.“

Matěj: „Jo, mám v plánu tam dojít. A máš tam elektřinu? Potřebuju dobít baterky.“

Ruda: „Můžu ti zapnout centrálu.“

Matěj: „Dokdy tam jsi?“

Ruda: „Jak kdy, jak sou lidi, dneska ale asi tak do šesti.“

Matěj: „To stihnu, tak zatím.“

Ruda: „Zatím.“

Ruda provozuje krásné lesní občerstvení na kraji lesa na louce s nádherným výhledem na Abertamy. Všude kolem rostou ukázkové a zdravé smrky. Hned vedle občerstvení se nachází propadlina dolu Červená jáma, podle kterých se bistro jmenuje. A hned za propadlinami se nachází rašeliniště – pravé přírodní srdce Krušných hor. A cestou zpět k autu je další rašeliniště a močál. Do toho všude dokola ruiny. Zkrátka tajuplné místo,

Wildbahn – vchod do podzemní říše Marcebily

kteří Matějovi naprosto učarovalo.

Navečer přijde Matěj po třech hodinách hledání podél cesty a sedne si u kamen. Ruda přiloží do kamen a zapne centrálu. Matěj si dá nabít rekordér a notebook.

Matěj: „Máš to tady fakt kouzelný, to ti povím. Chaloupka jak z pohádky a všude kolem příroda a historie.“

Ruda: „Jo, místo je to krásný, ale zas tolik lidí nechodí, takže tu mám spoustu času.“

Matěj: „Víš, že tady všude kolem byl v šestnáctém století obrovský důl? Rote Grube? Spousta

lidí, techniky. Vlastně celej tenhle kopec, tahle panenská příroda je vlastně něco jako výsypka, postindustriální krajina.“

Ruda: „Jo, něco vím, však jsou tu všude kolem rozvaliny a díry. Když tu nikdo není, tak vykopávám ty starý kameny a skládám z nich zdi a terasy. Taký trochu řezbařím.“

Matěj: „Jo, viděl jsem, moc pěkný. To by se mi taky líbilo bejt tady nahoře, vrtat se tu v zemi, poslouchat...“

Ruda: „A ty děláš kde?“

Matěj: „V Ostrově v nemocnici, asistenta na ambulanci.“

Ruda: „Dáš si ještě jedno?“

Matěj: „Ale jo, hele, nějak mi hezky sedlo.“

Ruda skočí pro další dva lahváče. Vyndá si cigaretu a stoupne si venku na terasu. Matěj vyjde za ním.

Matěj: „Je tu fakt nádherně a je to tu tajemný, skvělý místo.“

Ruda: „Ale někdy se tu i bojím, třeba onehdá stojím tady venku, bylo po velkém lijáku a najednou slyším strašnou ránu tam vodzhora, vod Wildbahnu. Jako by se tam propadla země, rachot. Tak jsem tam šel a na té největší pince se propadlo dno a zasypalo to vchod do podzemí. A večer

jsem tady pak potkal takovou krásnou ženskou. Udělala se mlha a tady na mě vykukla z lesa. Usmívala se, tak já se na ni taky culil. Zeptal jsem se, jestli něco nechce, a ona že ne. A odešla támhle k těm domům.“

Matěj: „Tam někdo bydlí, ne?“

Ruda: „Nebydlí, jsou to jen chalupy.“

Matěj: „Kousek odsud má náš primář chalupu, hájenku, a furt si tam tahá sestřičky...“

Ruda: „Jo, to by se mi taky líbilo...“ cinkne si Ruda s Matějem lahváčem a koukají do krajiny.

Petr Mikšíček

Tisovec – nová přírodní památka na Kraslicku

Když jsem se v roce 1985 přestěhoval do Kraslic, neměl jsem o existenci vřesoviště na vrchu Tisovec nejmenšího tušení. Tehdy lidé ještě nevlastnili osobní počítače a nebylo možné si prohlédnout letecké mapy na internetu. Dnes by nebyl problém objevit takový biotop na leteckém snímku, neboť vřesoviště se od okolní krajiny barevně a strukturálně velmi liší.

Na vřesoviště jsem narazil při jedné letní vycházce do okolí svého nového bydliště. Přiznám se, že jsem byl ohromen jeho krásou. Nastávalo pozdní léto a porosty kvetoucího vřesu hýřily fialově růžovou barvou. Kromě okolní nádhery mě také velmi překvapila rozlehlost biotopu. Tak rozsáhlé vřesoviště jsem z vlastní zkušenosti neznal – podobný obrazek jsem viděl pouze ve filmu o Skotské vysočině.

Cřesoviště na vrchu Tisovec vzniklo na rudných haldách, které jsou pozůstatkem těžby měděných rud. Ta zde probíhala od středověku do druhé poloviny 20. století. Výsypky obsahují zejména úlomky zvětralých fylitů. Pro výskyt lišejníků, rostlin a živočichů je důležité, že hlšina obsahuje minerály s obsahem síry, arzenu, železa, mědi, olova, zinku a dalších prvků (podle ústního sdělení Petra Rojky). Významná je také poloha rudných hald, které pokrývají

Vřesoviště na Tisovci (foto: Jiří Hejkal)

západní a jihozápadní úbočí vrchu. Příkré a osluněné svahy rychle vysychají, a vyznačují se proto extrémními mikroklimatickými podmínkami.

Vegetace vřesoviště je tvořena především keřičky vřesu obecného, brusinky a borůvky. Jinde všudypřítomné trávy tady skoro úplně chybí. Přírodní poměry dokresluje bohatý výskyt terestrických a saxikolních lišejníků (tj. druhů vyskytujících se na zemi a ve skalních sutích), včetně druhů tolerantních k vysokému obsahu kovů v substrátu. V roce 2000 byl na Tisovci nalezen nový druh lišejníku pro Českou republiku – mapovník *Rhizocarpon ridescens*. Je to druh vázaný na prostředí s vysokým obsahem železa.

Vřesoviště na Tisovci je také velmi cenné z hlediska výskytu střevlíkovitých brouků. U některých druhů představuje Tisovec jedinou známou lokalitu v Karlovarském kraji. Byly zde nalezeny i bezkřídlé (nelétavé) druhy se severským rozšířením. Přítomnost těchto druhů na Tisovci je proto patrně reliktní. To znamená, že se na Tisovci a dalších vrších v okolí Kraslic vyskytovaly na skalních výchozech a v přirozených sutích již před začátkem hornické činnosti a vznikem rudných hald. Skoro všechny vzácné druhy střevlíčků obývajících Tisovec dávají přednost vřesovištnímu biotopu nebo se dokonce mimo něj nevyskytují.

Z chráněných druhů obratlovců je na Tisovci běžná ještěrka živorodá,

Turistická cesta v přírodní památce (foto: Jiří Hejkal)

kteřá je aktivní zejména po okrajích vřesovišť a březových hájů. V širším okolí vřesoviště se vyskytuje zmije obecná, na Kraslicku široce rozšířený druh hada. Z ptáků je možno jmenovat chřástala polního, který v nedávné minulosti zahnízdil na loukách mezi Tisovcem a Olověným vrchem.

Pro svoje vysoké přírodní hodnoty byl vrch Tisovec nejdříve zahrnut do územního systému ekologické stability jako regionální biocentrum. V roce 2009 byl zařazen do národního seznamu Evropsky významných lokalit v rámci soustavy chráněných území Natura 2000 na ploše 26,1 ha. Z chráněných biotopů Evropské

unie se na Tisovci kromě sekundárních podhorských suchých vřesovišť nacházejí na menších plochách také například mezofilní ovsíkové louky a podhorské smilkové trávníky. V prosinci roku 2017 potom Rada Karlovarského kraje vydala nařízení o zřízení přírodní památky Tisovec a jejího ochranného pásma s účinností od 3. února 2018. Předmětem ochrany jsou společenstva evropských suchých vřesovišť. Celková výměra přírodní památky činí 10,5 ha.

V přírodních památkách jsou podle zákona o ochraně přírody a krajiny zakázány jejich změny nebo poškozování a dále jejich hospodářské využívání vedoucí k jejich poškození. Na rozdíl od známějších národních přírodních rezervací však lze do nich vstupovat. Jen se souhlasem krajského úřadu lze v přírodní památce Tisovec provádět některé činnosti, například povolovat a umisťovat nové stavby. V současné době je lokalita nejvíce ohrožena pozvolným zarůstáním náletovými dřevinami – břízami, borovicemi a jeřáby. Proto na nich v minulosti nechaly nejdříve Městský úřad Kraslice (2007) a později krajský úřad (2014 a 2015) odstranit vzrostlé nálety dřevin.

Přírodní památku na dvou místech protíná modrá turistická cesta, která spojuje město Kraslice a obec Bublavu včetně rozhledny na Olověném vrchu. Po stejné cestě vede i naučná

stezka Stopami horníků. Z přírodní památky je přes údolí Bublavského potoka pěkný výhled na protější Zelenou Horu a směrem k jihu na Domáci vrch (Hradiště). Pokud se návštěvník rozhodne vylézt až na vrchol kopce Tisovec, otevře se mu za pěkného počasí panoráma zahrnující nejvyšší české a saské hory v nejzápadnější části Krušných hor. Samotné vřesoviště potom doporučuji navštívit v době kvetení vřesu, tedy od července do září.

Jiří Hejkal

**Městský úřad Kraslice,
odbor životního prostředí**

Také chráněný střevlík *Carabus problematicus* žije na vřesovištích (foto: Jiří Hejkal)

Střevlíček *Bembidion nigricorne* je vázaný na vřes (foto: Pavel Krásenský)

Doporučujeme kulturní, společenské a sportovní akce

Kulturní akce

18. 5. - Zážitková prohlídka starého města v Ostrově
(Klášteří areál; 19:00)
- 25.–26. 5. - Jáchymovské peklo 2018 (Dolní Žďár, Jáchymov) –
více na <https://www.facebook.com/events/1600251936690662/>
26. 5. - Zahájení lázeňské sezony v Jáchymově
26. 5. - Majáles (Zámecký park Ostrov; 15:00)
26. 5. - Muzejní noc (Muzeum Karlovy Vary; 18:00–22:00)
2. 6. - Den dětí – Cesta časem (Boží Dar; 10:00–15:00)
- 2.–3. 6. - Bergbau Erlebnistage 2018 (Zážitkové hornické dny) –
zvýhodněná nabídka prohlídky dolů a muzeí v saském a českém
Krušnohoří, více na
<https://www.erzgebirge-tourismus.de/bergbauerlebnistage/>
12. 6. - Taneční odpoledne s Janem Neveselým
(hotel Modrá hvězda, Horní Blatná; 14:00–18:00)
23. 6. - Svatojánská slavnost
(Waldorfská ZŠ a MŠ Wlaštovka, Karlovy Vary; 17:00)

Trhy

Annaberger Wochenmarkt – úterý a pátek; 9:00–17:00
Buchholzer Wochenmarkt – čtvrtek; 8:00–14:00

Koncerty, divadla

24. 5. - KSO: Mendelssohn Bartholdy/ Berlioz/ Bruckner
(Lázně III, Karlovy Vary; 19:30)
29. 5. - Umění na schodech: Flatiro – vystoupení flétnového tria
na školních schodech
(Waldorfská základní škola Wlaštovka, Karlovy Vary; 19:00)
29. 5. - Po větru lehce – Táňa Fischerová, Irena a Vojtěch Havlovi
(Galerie umění, Karlovy Vary; 19:30)
31. 5. - KSO: Grieg/Beethoven (Grandhotel Ambassador Národní dům,
Karlovy Vary; 19:30)
6. 6. - Poezie & Jazz: Ivo Vodseďálek – Nalézání
(Galerie Drahomíra, Karlovy Vary; 18:00)
7. 6. - KSO: Nejkrásnější melodie z českých filmů
(Lázně III., Karlovy Vary; 19:30)
13. 6. - KSO: festival Beethovenovy dny – klavírní recitál
(Grandhotel Ambassador Národní dům, Karlovy Vary; 19:30)

Výstavy, přednášky

18. 5. - Zdeněk Lukeš – Architekt, památkář a pedagog Friedrich Ohmann
(Galerie umění, Karlovy Vary; 19:00)
6. 6. – 30. 6. - Radka Johana Ježková – Předobrazy
(Galerie Drahomíra, Karlovy Vary; vernisáž 17:00)
8. 6. - Hasan Zahirović: Jak se Dášeňka stala nejslavnějším
štěňátkem na světě (Muzeum Karlovy Vary; 16:30)
- do 31. 5. - M. Chochel: Přírodou štětcem a paletou
(Galerie Drahomíra, Karlovy Vary)
- do 3. 6. - Koně a koníci pro radost (Muzeum Nejdek)
- do 10. 6. - Fenomén Ateliér papír a kniha (Letohrádek Ostrov)
- do 10. 6. - Štěpán Beránek – instalace, objekty (Letohrádek Ostrov)
- do 10. 6. - Karel Čapek fotograf (Muzeum Karlovy Vary)
- do 24. 6. - Ruští nonkonformisté druhé poloviny 20. století
(Galerie umění, Karlovy Vary)
- do 24. 6. - Aleš Svoboda – Program art
(Interaktivní galerie Becherova vila, Karlovy Vary)

Kino

19. 5. - Ferdinand (kino Pernink; 18:00)
19. 5. - Nejistá sezona (Klub Experiment, Ostrov; 20:30)

20. 5. - Slovensko bratři Čapků (Muzeum Karlovy Vary; 16:00)
26. 5. - Zoufalé ženy dělají zoufalé věci (kino Pernink; 18:00)
27. 5. - Slovensko bratři Čapků (Muzeum Karlovy Vary; 16:00)
3. 6. - Slovensko bratři Čapků (Muzeum Karlovy Vary; 16:00)
9. 6. - Hastrman (kino Pernink; 18:00)
10. 6. - Slovensko bratři Čapků (Muzeum Karlovy Vary; 16:00)
16. 6. - Star Wars: Poslední z Jediů (kino Pernink; 18:00)

Sport

19. 5. - Jarní Šlápota (Kovářská)
25. 5. - Krušnohorská padesátka (Plesná)
26. 5. - Německo-české cyklistické setkání
na Karlově stezce (viz str. 33)
26. 5. - Nordic walking (Hroznětín)
26. 5. - Fichtelbergmarsch (Chemnitz)
26. 5. - Sparkassen-Vogtlandlauf (Klingenthal)
27. 5. - Běh o 106 (Jáchymov – Klínovec)
27. 5. - Cyklovýlet + Nordic walking (Jáchymov)
2. 6. - Na Blatenský vrch - silniční cyklistika
(Chodov - Blatenský vrch)
9. 6. - Horský půlmaraton (Boží Dar)
9. 6. - Fichtelberg Ultra (Chemnitz)
9. 6. - Duatlon Bublava 2016 – děti a mládež ročník 2003 a ml. (Bublava)
9. 6. - Bublavská šestka – závod v běhu (Bublava)

Zážitková prohlídka

Starého města v Ostrově

v podání Pouličního divadla
Viktora Braunreitera

SELSKÉ BOUŘE v Ostrově

*Víte, jak se ostrovští měšťané
poprali s útlakem vrchnosti?
My vám to ukážeme!*

V pátek 18.května 2018

Sraz v 19:00 v Klášterním areálu v Ostrově!

Klášteří 141/D, Ostrov 363 01 • tel.: 353 800 521/523 • klaster@dk-ostrov.cz • www.klasterostrov.cz

Vstupné: dospělí 80 Kč, 50% děti do 15 let, senioři a ZTP, rodinné vstupné 150 Kč

Patnácté evropské setkání na Velkém Špičáku

Od roku 2004, vždy na 1. máje, se setkávají turisté a přátelé Krušných hor na 965 m vysokém Velkém Špičáku severovýchodně od Kovářské. V tento den vstoupila Česká republika do Evropské unie, čímž došlo i k zásadním změnám, které velmi pozitivně ovlivnily sousedské soužití v Krušných horách. Tuto situaci pak 21. prosince 2007 ještě dále zlepšil vstup země do Schengenského prostoru: zrušení hraničních kontrol sblížení obou států ještě více posílilo.

Hraniční čára dnes pro turisty z obou zemí představuje už jen administrativní a jazykový předěl. Mnoho turistů od té doby důkladně poznalo zvláštnosti a krásy sousední země. Nelze se proto divit, že letos 1. května kolem poledne se na Velkém Špičáku sešlo zhruba 150 přátel Krušných hor z obou stran hranice, kteří hudbou a zajímavými rozhovory symbolicky zahájili nový turistický rok. Od výstupu na Špičák nikoho neodradily ani vítr a teplota kolem 8 °C.

Na počátku tohoto setkání, které se za 15 let vyvinulo v poměrně velkou akci pod ši-

rým nebem, stál nápad Manuely Prchalové, Heleny Černé a Hanse Müllera, jehož zesnulá manželka pocházela z Přísečnice. Čedičová kupa turistů od-

nepaměti magicky přitahovala, protože je z ní překrásný výhled jak do Čech, tak do Saska. Před patnácti lety byl úspěch této akce nejistý, praxe však uká-

zala, že se její tři iniciátoři do vkusu milovníků přírody trefili naprosto přesně.

**text a foto: Ulrich Möckel
překlad: Roman Kloc**

15. Europatreffen auf dem Velký Špičák

Seit 2004 versammeln sich am 1. Mai die Wanderfreunde des böhmischen Erzgebirges zum Europatreffen auf dem 965 m hohen Velký Špičák nordöstlich der Stadt Kovářská. Mit dem Beitritt Tschechiens zur EU an diesem Tag traten grundlegende Veränderungen in Kraft, die sich seither positiv auf die Nachbarschaft im Erzgebirge auswirken, welche der Beitritt zum Schengenraum am 21. Dezember 2007 nochmals verstärkte. Durch den Wegfall der Grenzkontrollen wurde die Annäherung beider Staaten weiter forciert.

Heute ist für Touristen beider Länder die Grenzlinie nur noch eine administrative und sprachliche Trennung. Seither haben viele Wanderfreunde das jeweilige Nachbarland mit seinen Eigenhei-

ten und Reizen für sich entdeckt. Deshalb verwundert es nicht, dass sich in diesem Jahr gegen Mittag etwa 150 Erzgebirgsfreunde beider Länder auf dem Velký Špičák versammelten und bei Musik und interessanten Gesprächen das Wanderjahr symbolisch eröffneten. Wind und Temperaturen um die 8 °C hielten niemanden davon ab, auf den Berg zu steigen.

Was sich in den 15 Jahren zu einer größeren Veranstaltung in Gottes freier Natur entwickelte, begann mit der Idee von Manuela Prchalová, Helena Černá und Hans Müller, dessen verstorbene Frau aus Preßnitz, dem späteren Přísečnice stammte. Dieser Basaltkegel übte schon von jeher eine magische Anziehung auf die Wanderer aus, da man von

dort einen herrlichen Ausblick sowohl in die böhmischen, wie auch sächsischen Lande genießen kann. Der Erfolg dieser Veranstaltung war vor 15 Jahren unge-

wiss, doch die Praxis hat gezeigt, dass diese drei Initiatoren damit den Nerv der Naturliebhaber getroffen haben.

Ulrich Möckel

Na třešně pod Plešivec

Obec Merklín leží na soutoku říčky Bystřice a Eliášova potoka, v údolí sevřeném ze západní strany hřebenem Vlčinec, z východní Kravím vrchem. Od soutoku výše se mezi rozbíhajícími se říčkami zvedá svah, jehož vrcholem je Plešivec. A právě na tomto jihovýchodním úpatí Plešivce se Merklín rozpiná již od počátku 13. století. Historicky ale nebyl zdaleka sám, neboť osídlení ve stejnou dobu probíhalo i ve vyšších partiích, a sice v podobě malých osad zvaných Dolní, Střední a Horní Kaff.

Pohled do údolí říčky Bystřice – vpravo Vlčinec, vlevo Kraví vrch, dole Merklín

Chtěli jsme se o historii obce a okolí dozvědět více, a proto jsme vyrazili na naučnou stezku vybudovanou obcí Merklín. Trasa začíná od nádraží, kde jsme se na první tabuli dozvěděli, že nás čeká 11 zastávek. Na obrázku je jich sice zobrazeno osm, ale protože prý jde o čtyři malé tabule a sedm velkých, tak to skoro vychází. Nenechali jsme se zmást a vyrazili po žluté turistické značce vytyčující okruh 8 km na stráni pod Plešivcem. Po přibližně třech hodinách bychom

měli přijít zpět do výchozího bodu.

Po propletení se obcí začínáme stoupat po sjezdovce. Rozkvetlé louky a keře konejší oko poutníka, který stoupá do kopce plný své plíce čerstvým jarním vzduchem. Nad sjezdovkou na nás čeká krásný výhled do údolí a zároveň druhé zastavení, pojednávající o historii Merklína. První zmínka o obci je z roku 1273, kdy je spolu s několika dalšími vesnicemi v okolí uváděna jako majetek premonstrátského kláš-

Původní kamenná cesta

tera v Teplé. Prudkého rozvoje se Merklín dočkal na konci 19. století, kdy sem byla přivedena železnice z Dalovic u Karlových Varů. Z historické zástavby se dochoval pouze jeden hrázděný dům stojící vlevo na konci obce směrem na Pernink.

Po nabažení se krásného výhledu stoupáme výš. Pohlcuje nás smrkový les, stejně jako kdysi pohltit skupinu chalup Dolního Kaffu. Místy z lesní cesty vystupuje docela zřetelně původní kamenná

cesta, po níž osadníci scházeli do Merklína i dále do podhůří Krušných hor. Dolní Kaff, ze kterého dnes zůstaly jen kamenné základy a sklepení uprostřed lesa, budí dojem tajemného, zakletého místa. Z jednoho sklepení vytéká silný pramen nazývaný Kaffská studánka. Ale pozor, mezi sklepením a cestou je půda velmi podmáčená. Při zvědavém zkoumání místa jsem málem nenávratně ztratil botu v bahně. U naučné tabule jsme zjistili, že se jedná o čtvrté zastavení,

Kaffská studánka

Třešň na Středním Kaffu

a třetí jsme zřejmě již minuli. Asi bylo rovněž zakleté.

Stále stoupáme, bystrým okem je již možné místy zahlédnout rozhlednu Plešivec. Po necelém kilometru přicházíme na louku Středního Kaffu, bohužel z naučné tabule zbyla už jen prázdná dřevěná deska. Původní osídlení zde však připomínají nádherně rozkvetlé jabloně a třešně. Na kraji lesa se opět krčí základy domů se zachovalými sklepy. Vrchol Plešivce, tvořený třetihorními sopečnými horninami, nemá geologické složení vhodné k výskytu rud, ale podloží a jižní svah umožňovalo osadníkům žít se skromným zemědělstvím. V roce 1900 měl Kaff (Dolní, Střední i Horní dohromady) 13 domů se 74 obyvateli, kteří se kromě zemědělství živili domácí výrobou rukavic a krajk či chodili za prací do továren ve Pstruží nebo Merklíně. Někdy uváděná informace, že se pod Plešivcem dolovaly rudy stříbra a cínu, je ovšem mylná.

V tomto místě se naučná stezka stáčí zpět do Merklína, my ale stoupáme ještě asi jeden kilometr po zelené turistické značce na Horní Kaff. Odměnou nám je nádherný výhled do podhůří Krušných hor na Ostrov a částečně i Karlovy Vary. Louky a pastviny na Horním Kaffu jsou přírodní „botanickou zahradou“ Krušných hor. Nachází se zde řada běžných

Kvetoucí třešně na Středním Kaffu na pohlednici abertamského fotografa Alexandra Wüsta z roku 1912 (archiv Michala Urbana)

rostlin, léčivek, avšak i přísně chráněných rostlin, jakými jsou arnika a upolín. I na této louce stojí rozvaliny upozorňující na původní osídlení. Hojně rozesté ovocné stromy, zejména třešně, pokorně stojí u původních základů domů, jsou pamětníky časů, kdy se jejich plody rozvážely po okolních obcích. Nebylo a není totiž běžné v této nadmořské výšce

(přibližně 900 m n. m.) pěstovat ovocné stromy, a proto výdobytky zdejších osadníků byly v okolních stejně vysoko položených osadách velmi žádané.

Zdolávači vrcholů mohou pokračovat výše až na Plešivec, kam je to skoro co by kamenem dohodil, my se ovšem otáčíme a pádíme stejnou cestou, lemovanou novým stromoradím zpět na naučnou stezku.

Ze Středního Kaffu pokračujeme okruhem opět po žluté turistické trase dolů. Trasa vede po původní historické cestě spojující Střední Kaff s obcí Lípa. S pokorou a údivem sledujeme cestu, již lemují snosy z kamenů po staletí odstraňovaných z horských políček. U cesty stojí tzv. Kaffský javor. Jde o javor klen se třemi kmeny symbolizující tři zaniklé osady: Untere,

Panorama z Horního Kaffu

Na Horním Kaffu

Mittlere a Obere Kaff. V tuto chvíli jsme opět pohlcní smrkovým lesem se stále ještě patrnými polomy z orkánu Herwart, chvílemi bloudíme hledající turistické značky, leč cesta z kopce je intuitivně jasná. Ještě se zastavujeme u černé tůňky, kde jsme informováni o jejím pomalém zarůstání rašeliníkem – mechem rodu Sphagnum, jehož odumřelé a částečně rozložené části jsou hlavní součástí ložisek rašeliny, donedávna bohatě těžené suroviny Krušných hor.

Další zastavení u Kamenné lodi informuje o geologickém útvaru žuly a jeho postupném zvětrávání. To už jsme na skok od cíle, takže se opět objevujeme na horní části sjezdovky, odkud zbývá již jen pár kroků na konec stezky. Příjemnou procházku po této naučné stezce můžeme doporučit všem, zvláště rozkvetlé ovocné stromy jsou dominantním pomníkem původním osadníkům. Na začátku léta se určitě vrátíme ochutnat jejich plody.

Martin Liška

Stará cesta do Lípy se snosy kamení

Pokoř horu a staň se králem Auersbergu!

Pátého května byla opět uvedena do provozu měřená trasa „Auersbergkönig“. Jde o trať vrchařské časovky, určené zejména pro cyklisty, během níž se překonává vzdálenost 10,7 km a převýšení 530 m. Značená trasa vede převážně po lesních cestách od vodopádu v Blauenthalu až na vrchol Auersbergu (1 019 m n. m.). Čas se měří pomocí na vteřinu přesných „píchaček“, umístěných společně s kartičkami v přístřešcích u vý-

choziho bodu a v cíli trasy. Výsledky jednotlivých kategorií jsou následně vyhodnoceny a umístěny na web www.auersbergkoenig.de, který má i českou verzi.

Kromě cyklistů mohou trasu využít i běžci, chodci provozující nordic walking, cross skatři, jezdci na elektrokolech či handbikeři (jednotlivé kategorie se hodnotí zvlášť). Pro silniční kola je trasa bohužel nevhodná, protože vede většinou mimo asfaltované silnice.

Trat' je v provozu od dubna do října a uživatelům je k dispozici bezplatně. Příspěvky na provoz a údržbu areálu však podpůrný spolek Freude am Radfahren uvítá.

Zahájení letošní sezony se zúčastnilo 45 hostů. Byla mezi nimi i řada těch, kteří se v minulém roce svými časy umístili na prvních místech. Dodatečně dostali své diplomy i medaile, jež vyrobil jeden ze členů podpůrného spolku – firma Kunstguss Döhler z Blauenthalu.

Jde tedy o skutečné unikáty. Mezi přítomnými byl rovněž starosta Uwe Staab, který činovníkům podpůrného spolku poděkoval za jejich nezištně vykonanou práci. Díky patří i všem, kteří přispívají k realizaci a provozu zařízení. Přejeme všem příjemnou zábavu a hodně úspěchů při využívání této unikátní měřené trasy!

**Podpůrný spolek „Freude am Radfahren“, Eibenstock
překlad: Roman Kloc**

Nejdečtí hasiči slavili

V sobotu 14. dubna oslavil Sbor dobrovolných hasičů (SDH) Nejdek výročí 150 let od svého založení. Za slunečného počasí, účasti široké veřejnosti a vzácných hostů z České republiky a z Německa začal program u kostela sv. Martina, kde generální vikář pro vikariáty Karlovarského kraje Mons. Jiří Majkov vysvětil historický prapor sboru. Poté následoval průvod městem až k hasičské zbrojnici, kde pokračoval oficiální program plný zajímavých ukázek techniky, hasičského zásahu, hudby atd. Večer se v nejdeckém kulturním domě konala hasičská veselice, v jejímž začátku bylo uděleno vyznamenání členům hasičského sboru.

Pavel Andrš
foto: Dita Miková

Vysvěcení historického praporu sboru – zleva starosta města Johanngeorgenstadtu Holger Haschek, velitel SDH Nejdek František Němec, starosta města Nejdku Lubomír Vítěk a generální vikář Mons. Jiří Majkov

Dopolední program zpříjemnila svým vystoupením dechová kapela Hasičanka z Teplé

Zaplněné prostranství před kostelem sv. Martina

Čelo průvodu na náměstí Karla IV.

V původu byla nesena i zarámovaná podobizna prvního velitele nejdeckých hasičů Karla Wilkeho

Ocenění obdrželi i bývalí velitelé – zleva Miroslav Kopa, Julius Kovač a Zdeněk Macháček. Zoltán Szaszo (zcela vpravo) začínal svoji hasičskou kariéru v Nejdku v roce 1952 a řadu let pracoval na jednom z nejvyšších postů na Generálním ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

Jaká byla běžkařská sezona 2017/2018

S ohledem na průběh předchozích několika zim nás ta poslední překvapila zejména svým brzkým nástupem. Ve vyšších polohách tak bylo už na začátku prosince možné lyžovat v upravených stopách. Jejich rozsah byl však zejména zpočátku zimní sezony značně limitován zákazem vstupu do lesa vyhlášeným v souvislosti s kalamitou způsobenou říjnovou vichřicí Herwart.

Zejména v nejzápadnější části Krušnohoří byla lyžařská sezona silně poznamenána říjnovou vichřicí

Říjnová kalamita a zákaz vstupu do lesa

Zejména západní část Krušných hor mezi Bublavou a Přebuzí byla vichřicí velmi silně postižena, uzavřeny však byly od začátku listopadu i lesní revíry v okolí Perninku, Milova nebo Horní Blatné. Na lesy na Novohamersku se sice zákaz vstupu nevztahoval, nicméně lyžařské trasy z Jelení ve směru na Chaloupky, Nové Hamry a Pernink byly intenzivně využívány ke svozu odtěženého dříví a pro běžkaře tak zůstaly rovněž zapovězeny. Úprava lyžařských tras tak byla zkraje sezony koncentrována do okolí Božího Daru, případně na louky a pláně kolem krušnohorských obcí.

K výraznému zlepšení situace došlo před vánočními svátky, kdy byla většina pátečních lyžařských tras centrálního Krušnohoří ze zákazu vyjmuta. Nejzápadnější část magistrály u Bublavy však zůstala uzavřena až do konce dubna, a běžkaři tak byli v této části Krušných hor odkázáni na paralelní německou hřebenovku Kammlöipe. Vzhledem ke značnému rozsahu kalamity byla však omezení běžkařů poměrně malá, za což vděčíme všem majoritním správcům lesa od Lesů ČR přes Arcibiskupství pražské po Lesy města Jáchymov a Božího Daru.

Nová rolba na Novohamersku

Ještě před prvním sněžením jsme se radovali z nového přírůstku – rolby na úpravu běžeckých stop Kässbohrer PB 100, která začátkem října dorazila do Jelení z Orlických hor. Vyjednávání a shánění finančních prostředků na její pořízení, ve kterém bylo První Krušnohorské, o. p. s., nápomocno zejména město Nejdek, trvalo více než dva roky. Vzhledem k dříve zmíněnému využití řady lesních cest v okolí Jelení pro lesnické účely byla úprava stop v prosinci omezena pouze na úseky z Jelení k hraničnímu přechodu a na Rolavu, později už ale bylo možné využít možností nového stroje naplno. Pravidelně sloužil k úpravě tras mezi Novými Hamry, Ostružníkem, Jelením a Schuppenberskou cestou, koncem sezony zajišťovala rolba po magistrále kolem kapličky až do Perninku. Bez podpory Karlovarského kraje, měst Nejdek, Ostrov a několika dalších krušnohorských obcí bychom se z perfektní stopy nemohli radovat, ještě jednou proto tímto všem přispěvatelům děkujeme.

Rekordní výnos veřejné sbírky

Dlouhá zima bez výraznějších oblev, pravidelná kvalitní strojová údržba stop i podrobný informační servis o stavu lyžařských tras se

Úprava stop novou rolbou na Bučinské cestě

pozitivně odrazily v prodeji placek a samolepek, které během sezony běžkaři mohli zakoupit na zhruba 30 prodejních místech, i ve výši příspěvků zaslaných na sbírkový účet První Krušnohorské, o. p. s. Celkový výtěžek veřejné sbírky tak vůbec poprvé překonal hranici 100 tisíc korun, a to výrazně, dosáhl totiž 127 695 Kč. Tradičně neúspěšnější byl prodej na Božím Daru (celkem 37,7 tisíce Kč, z toho v infocentru 21,1 tisíce Kč) a v obcerstvení u Červené jámy, jež s tržbou 22 tisíc Kč předčilo všechna ostatní prodejní místa. Na Bublavě

(11 tisíc Kč), v Nových Hamrech (7,4 tisíce Kč) i Horní Blatné (6,5 tisíce Kč) se prodej placek a samolepek realizuje zejména díky několika místním nadšencům, bez jejichž aktivity by konečná čísla byla řádově nižší. Všem přispěvatelům, prodejcům i propagátorům placek a veřejné sbírky děkujeme!

Problém č. 1: vozidla ve stopě

Zatímco v předešlých sezonách jsme řešili především dosluhující techniku a stav některých roleb, v uplynulé sezoně jsme se až příliš často zabývali problematikou vjez-

Lyžařské trasy letos až příliš často „zdobila“ vozidla různých typů i velikostí

du vozidel na upravené lyžařské trasy. A to nejen v úsecích vedoucích po veřejných komunikacích, jež jsou v zimě vyjmuty z plánu údržby, ale čím dál častěji také na lesních cestách, nevyjímaje ty v chráněných přírodních rezervaci. Zejména během únorových tuhých mrazů byl výskyt stop po vozidlech v urolbované stopě nezvykle častý. Výjimkou tak nebyla dodávka uvízlá uprostřed lyžařské magistrály u Přebuze, osobní automobil

zapadlý u bývalé továrny na Rolavě nebo stopy po vozidle na magistrále u Mrtvého rybníku a Červené jámy.

Na vině je více faktorů od nerespektování dopravního značení i pravidel obecně přes stoprocentní se spoléhání na GPS navigace až po totální ztrátu selského rozumu či aroganci některých řidičů. Situace je do budoucna nutně řešit, často už totiž nepomáhají ani vysoké sněhové bariéry, které řidiči přes náročný okolní terén objíždějí.

Vedení údržby silnic přislíbilo na příští zimu rozmístění výraznějšího dopravního značení, se správou silnic jednáme o úplném uzavření těch úseků horských silnic, kde vede páteřní magistrála. Věříme, že letošní problémy tak budou příští zimu minimalizovány nebo v ideálním případě zcela eliminovány. Stále je však před námi řada dalších úkolů, od běžné údržby cest přes řešení problematiky pohybu pěších a psů v lyžařské stopě,

nedostatečnou parkovací kapacitu až po chybějící infrastrukturu pro návštěvníky.

Přes všechny problémy, s nimiž se na lyžařských trasách setkáváme, hodnotíme uplynulou sezonu, i na základě ohlasů mnohých běžkařů, jako vydařenou a budeme rádi, pokud bude příroda zimním sportům i v příštích letech přát alespoň tak jako letos.

**Eva Nduwimana,
První Krušnohorská, o. p. s.**

Krušnej seběh 2018: sníh i jarní slunce

Atraktivními a technicky náročnými vrcholovými partiemi západního Krušnohoří vede závod Krušnej seběh, jehož pátý ročník organizovala v sobotu 14. dubna parta běžců z nejdeckého Witte Bike Teamu. Od loňské premiéry jarního termínu bývá trať navíc z větší či menší části pokryta zbytky sněhové pokrývky, která na obtížnosti téměř 18 km dlouhého běhu přidává další pomyslné stupínky.

Ještě dva týdny před termínem závodu byla trasa kompletně pod

sněhem a lyžařskou stopou se zde proháněli běžkaři. Díky extrémně rychlému oteplení však nakonec sníh zůstal pouze v zastíněných vrcholových partiích trati mimo hlavní lesní cesty. V místech, kde chyběl sníh, nebyla nouze o bažiny, louže nebo potoky. Centrum závodu i jeho cíl byly jako vždy pod Velkou sjezdovkou v Nových Hamrech, odkud byli závodníci autobusy odvezeni na start. Na trasu závodu se vydalo celkem 72 běžců – většina na hlavní „Full HD“ trasu (18 km). Ti, kteří si na ní z nějaké-

ho důvodu netroufli, volili kratší, ovšem neméně členitou „HD“ variantu o délce necelých 11 km. Po zvládnutí náročné trasy včetně závěrečného výběhu a seběhu spodní části Velké sjezdovky byl každý závodník v cíli odměněn medailí a výborným občerstvením.

Hlavní trať nejrychleji zdolal Jakub Coufal (1:15:44) a mezi ženami Štěpánka Brožková (1:30:17), oba z pořadatelského klubu Witte Bike Team. Vítězné pocity v cíli prožíval snad každý, kdo náročnou trať absolvoval.

Pořadatelům patří velký dík za veškerou organizaci i perfektní výběr trasy závodu. Výsledky a fotografie ze závodu jsou k nahlédnutí na www.wbt.es-tranky.cz a facebookové stránce Witte Bike Team.

Witte Bike Team děkuje také Arcibiskupství pražskému, paní Věře Taborek, společnosti Witte Automotive a všem kamarádům a rodinným příslušníkům, kteří s organizací závodu pomohli.

**Eva Nduwimana
foto: Hanka Kalivodová**

Blatenský vrch: od horské chaty ke sportovnímu hotelu

Stará chata na Blatenském vrchu s členy Spolku zimních sportů a jejich hosty

Když byl v roce 1906 v Horní Blatné založen Spolek zimních sportů, přišlo několik členů s myšlenkou postavit na Blatenském vrchu chatu. Tento návrh byl s nadšením přijat. Na vrcholové plošině byl nalezen vhodný pozemek, který patřil lesní správě, podařilo se jej však směnit za jiný. Spolek pak začal sepisovat žádosti a pořádat divadelní představení a slavnosti, z jejichž výtěžku měla být stavba financována.

Po shromáždění dostatečného objemu peněz začaly stavební práce. Nejprve byla vybudována příjezdová cesta, poté bylo možno začít se stavbou dřevěné chaty a za několik týdnů už na Blatenském vrchu stála první ubytovna.

Stavba to byla sice prostá, avšak útulná. Prvním nájemcem se stal Anton Geier. I když se Blatenský vrch nachází v bezprostřední blízkosti Horní Blatné, daň z vyčepovaného piva se tehdy odváděla v Potůčkách, protože bouda stála v katastru této obce.

Pro hosty byla chata natolik atraktivní, že její prostor se brzy ukázal jako nedostatečný, bylo třeba postavit větší budovu. Opět se začaly spřádat plány a samozřejmě bylo nutné zajistit i finanční prostředky. Původní chatu odkoupil továrník Blumer ze Zwickau a přestavěl si ji k rekreačním účelům. Tímto prodejem vznikl základ pro financování nové stavby, nákupem

Skupinová fotografie z roku 1913 před téměř dokončeným hotelem

takzvaných „stavebních kamenů“ přispěla i řada místních a turistů.

Nový hotel s rozhlednou byl postaven jižně od původní chaty. Koncem léta 1913 byla tato novostavba včetně rozhledny předána do užívání. Lesním průsekem sem byla z Horní Blatné přivedena elektrina a telefon. I tentokrát se jednalo o projekt Spolku zimních sportů, kterému stavba nadělala i řadu problémů. Z hostinských vzpomínáme třeba Alfreda Schmalze, proslaveného až daleko v Sasku svou veselou povahou, a jeho ženu, vynikající kuchařku. Blízkost saské hranice zajistila hotelu dostatek solventních hostů, rušno bylo zejména v neděli, a to bez ohledu na roční dobu. Hotel byl

oblíbeným cílem turistů a lyžařů, kteří přicházeli ze všech směrů. I kapacita nového hotelu brzy přestala stačit, v roce 1927 přistavěl stavitel Drachsel nákladem 40 000 korun ještě sál a šel s dobou, protože v době rozmachu automobilismu zřídil v hotelu i garáž.

Kapely, které na Blatenském vrchu hrály, přitahovaly davy mládeže ze širokého okolí. V útulné restauraci, už tehdy vytápěné ústředním topením, bychom potkali i štamgasty, kteří na Blatenský vrch chodili pravidelně v neděli i ve svátek v každé roční době. Na stěnách visely četné štítky přespolních turistických spolků, byl tu například „Nejdecký koutek“ a „Saský

Sporthotel Plattenberg po rozšíření v roce 1927 a přístavbě garáže

Sál restaurace na Blatenském vrchu v roce 1929

koutek“. Do hotelu nepřicházeli jen nadšení turisté, na kávu sem chodily i rodiny s malými dětmi. Trať z Karlových Varů do Saska, která vedla přes Horní Blatnou, byla ekonomickým požehnáním i pro tento horský hotel, jenž fungoval až do konce druhé

světové války. Už ve 40. letech 20. století platila pro využívání rozhledny určitá omezení, neboť sloužila jako pozorovatelna protivzdušné obrany.

V důsledku odsunu Němců a kvůli blízkosti státní hranice byla budova v prvních pováleč-

ných letech využívána k jiným účelům, až zchátrala natolik, že ji bylo nutno zbourat. V roce 1968 došlo i k uzavření kiosku, u něhož se turisté mohli alespoň občerstvit. Do dnešních dní se dochovala jen „stará chata“ a rozhledna. Turisté se v součas-

nosti mohou občerstvit u pojízdného kiosku. Z kdysi útulného horského hotelu se ovšem nedochovalo vůbec nic.

Ulrich Möckel
foto: archiv autora
a Michala Urbana
překlad: Roman Kloc

Zajímavosti ze sčítání lidu v roce 1910

V minulém vydání časopisu Luft jsme publikovali průřezový článek o sčítání lidu. Tentokrát se zaměříme na sčítání lidu, které proběhlo poslední prosincový den roku 1910.

Na konci prosince 1910 bylo provedeno poslední sčítání lidu před první světovou válkou. O blížícím se celosvětovém válečném konfliktu neměl samozřejmě nikdo ani potuchy, Evropa a svět si dopřávaly relativního politického klidu, bouřlivého hospodářského rozvoje a společenského vzestupu.

Ve statistice sčítání se mezitím dosáhlo kvalitativního vývoje například i tím, že docházelo k detailnímu zpracování údajů o obyvatelstvu. Jedním z nich bylo i zpracování údajů o politických okresech (ten nejdecký vznikl jen několik měsíců před uvedeným sčítáním) – přítomné obyvatelstvo podle místa narození, přistěhovalectví a vystěhovalectví, přirozený přírůstek / úbytek. Právě díky těmto ukazatelům můžeme vysledovat, jak obyvatelstvo v rámci tehdejší habsburské monarchie migrovalo a jak se dále vyvíjelo.

V západním Krušnohoří se nacházely politické okresy Jáchymov, Kraslice a Nejdek, v nichž, stejně jako jinde, převažovalo pochopitelně domácí obyvatelstvo, tedy lidé, kteří se narodili v dotčeném politickém okrese. I mezi obyvateli západního Krušnohoří se však nacházeli lidé pocházející odjinud, mnohdy až z velké dálky (Vídeň, Horní Rakousy, slezská část Rakousko-Uherska, střední a severní Morava).

Původ obyvatel přináší dvě následující tabulky. Z první z nich je patrné, že politické okresy Jáchymov, Kraslice a Nejdek dosahovaly relativně vyšších hodnot u počtu obyvatel narozených v cizině. Naopak jen hrstka obyvatel se narodila na Moravě a ve Slezsku a podstatně méně jich bylo i z hlavního města habsburské monarchie – Vídně. Jestliže se zaměříme na konkrétní politické okresy a původ obyvatel (druhá tabulka), zjistíme, že nejví-

Celkový záběr na Nejdek. Snímek pochází přibližně z doby sčítání lidu

ce „domácího“ obyvatelstva žilo na Nejdecku (88,1 %). Přistěhova- li pocházeli pochopitelně hlavně z okolních politických okresů Karlovy Vary nebo Cheb, v západním Krušnohoří se však usídlili i lidé ze vzdálenějších lokalit, jako jsou Liberec, Plzeň a Praha.

Výsledky tohoto sčítání lidu dokládají schopnost migrace obyva-

tel na sklonku existence habsburské monarchie, která se ještě zvýší v následujícím dalším období, kdy dojde k nárůstu počtu obyvatel pocházejících z jiného než „domá- cího“ politického okresu. I nadále však bude hrát hlavní úlohu geo- grafická poloha.

Pavel Andrš
foto: archiv autora

Politický okres	Počet obyvatel	Narození									
		v Čechách		na Moravě		ve Slezsku		ve Vídni		v cizině	
		celkem	v %	celkem	v %	celkem	v %	celkem	v %	celkem	v %
Jáchymov	18 662	18 292	98,0	25	0,1	4	0,02	12	0,06	262	1,4
Kraslice	39 216	38 173	97,3	71	0,2	29	0,07	92	0,2	724	1,8
Nejdek	36 308	35 713	98,4	49	0,1	13	0,04	38	0,1	397	1,1
Praha	223 737	211 421	94,5	4 626	2,1	340	0,2	1 628	0,7	3 469	1,6
Čechy	6 769 237	6 569 553	97,1	54 470	0,8	5 045	0,07	31 559	0,5	71 602	1,1

Politický okres	Počet obyvatel	Narození v politických okresech													
		stejný politický okres		Cheb		Karlovy Vary		Liberec		Plzeň		Praha		Žatec	
		celkem	v %	celkem	v %	celkem	v %	celkem	v %	celkem	v %	celkem	v %	celkem	v %
Jáchymov	18 662	15 304	82,0	45	0,2	678	3,6	12	0,06	10	0,05	18	0,1	37	0,2
Kraslice	39 216	33 002	84,2	440	1,1	129	0,3	11	0,03	30	0,08	50	0,1	56	0,1
Nejdek	36 308	31 978	88,1	81	0,2	505	1,4	11	0,03	24	0,07	31	0,09	36	0,1

Koníček se jim stal povoláním

Rozhovor s Tomášem Malým a Martinem Rojovským, průvodci ve štole Johannes na Zlatém Kopci

V sobotu 28. dubna začala již čtvrtá prohlídková sezona ve štole Johannes na Zlatém Kopci u Božího Daru. Stejně jako v předchozích třech letech se i letos o návštěvníky tohoto jedinečného historického dolu budou starat dva osvědčení průvodci – Tomáš Malý a Martin Rojovský.

Martin Rojovský (vlevo) a Tomáš Malý před vstupem do štol Johannes

Štola Johannes byla nakrátko otevřena pro veřejnost už v polovině 20. let minulého století

Jak jste se dostali k průvodcovské práci?

Martin: Mě s nabídkou pracovat ve štole Johannes oslovil abertamský starosta Zdeněk Lakatoš, který je zároveň předsedou správní rady obecně prospěšné společnosti Montanregion Krušné hory – Erzgebirge, jež provoz štol v roce 2015 rozbíhala. Protože jsem z Abertam, věděl starosta, že se o krušnohorské podzemí dlouhodobě zajímám a že by se mi tato práce mohla líbit.

Tomáš: Mě pak informoval prá-

vě Martin, s nímž se znám už dlouho. V té době jsem musel ukončit provozování obchodu s minerály v Královské mincovně v Jáchymově, a protože v Krušných horách jsem chtěl zůstat, a to pokud možno v profesi související s geologií a hornictvím, objevila se tato nabídka ve správný čas. Kameny sbírám už od svých šesti let, a i když jsem původem z Českého ráje, z Rovenska pod Troskami, od dvanácti jezdím pravidelně do Krušných hor a od patnácti zde pravidelně pobývám aspoň dva měsíce v roce, loni

jsem tu byl i přes zimu. S mým zájmem o mineralogii a geologii pochopitelně souvisí i zájem o podzemí. Podaří-li se mi zde získat bydlení a soustavnou práci, rád bych v Krušných zakotvil natrvalo, tady je to správné geologické podloží.

Co všechno návštěvníci ve štole Johannes uvidí?

Martin: Kromě vlastní štol mohou spatřit například dobývky různých velikostí nebo hloubení po Stříbrné žíle, tou hlavní atrakcí je však samozřejmě unikátní komo-

ra o rozměrech šedesát krát dvacet metrů a výšce dvanáct metrů, která patří k tomu nejúžasnějšímu, co lze v Krušných horách v podzemí vidět. Další lahůdkou je v rámci velké trasy výstup po žebřících šachtou hlubokou pětáctýřicet metrů, což je zážitek, který si návštěvníci užívají. A kromě toho uvidí i povrchové pozůstatky po dolování, jako jsou například odvaly nebo staré pinky v místech zasazených šachet, kterých je v okolí dolu spousta.

Tomáš: Návštěvníci se seznámí s různými způsoby historické ražby důlních děl, jsou zde ukázky křesanic ražených železkem a mlátkem stejně jako partie vyrubané pomocí sázení ohněm. Na velké trase je úchvatný labyrint dobývek propojených žebříky, návštěvníci si zde mohou vyzkoušet i „plazivku“, kterou je třeba překonat po břiše, nebo vodní štolu, kde voda sahá téměř po okraje holínek a lidé se musí snažit jít tak, aby si nenabrali do bot. Uvidí vlastně vše, co patří k historickému dolu, jenž byl ponechán v původním surovém stavu bez výrazných moderních zásahů, tady například i včetně závalů vyztužených výdřevou, a dokážou si tak udělat dobrou představu o tom, jak kdysi práce horníků v podzemí vypadala.

Vy sami jste si loni vyzkoušeli, jaké to je být horníkem, když jste vlastníma rukama opravovali

Portál štol Johannes dnes

výdřevu ve štole. Jak vám to šlo?

Martin: Skutečně jsme mohli poznat, jak tvrdý život horníci měli, protože projít s dlouhými kusy dřeva štolou, dostat je pak do dobývek a tam z nich sestavit výdřevu není opravdu jednoduché. Opravdu jsme si při tom mákli.

Jednoduché není ani „běžné“ průvodcování, když musíte několikrát denně vystoupat s návštěvníky od obslužného objektu v údolí až ke štole, absolvovat s nimi prohlídku a vrátit se zase zpět...

Tomáš: Každoročně během sezony shodím deset kilo.

Martin: U mě je to podobné, loni to bylo osm kilo. Běhat nahoru dolů je opravdu náročné, ale zase se to pozitivně odrazí na fyzice.

V loňském roce přesáhla návštěvnost štol Johannes tisíc lidí. Jaké je složení návštěvníků?

Tomáš: Jsou to často lidé, kteří nehledají běžné prohlídky typu návštěvy zámku, ale mají zájem spíše o adrenalinové akce a dokážou sem jet přes půl republiky právě kvůli tomu, aby si prohlédli tento důl.

Martin: Jezdí sem jednotlivci, rodiny s dětmi i větší skupiny lidí, co je ale překvapující, poměrně málo z nich je z Karlovarského kraje, přestože to mají „za rohem“. Spíše jde o návštěvníky třeba z Ústeckého nebo Plzeňského kraje, Prahy, Brna, Moravského krasu a dalších vzdálenějších míst, kde není tolik důlních památek. Je trochu smutné, že řada lidí z Karlovarska vůbec netuší, jaké hor-

nické památky Krušné hory skrývají, nebo ani to, že název Krušné hory nesouvisí s jejich krušným klimatem, ale se slovesem krušit, tedy dobývat rudu.

Nemalou část návštěvníků ale tvoří i cizinci. Odkud hlavně přicházejí a jak jste na ně připraveni?

Tomáš: Nejvíce cizinců je pochopitelně ze Saska, těch je odhadem čtvrtina nebo možná až třetina.

Martin: Provázel jsem také turisty z Nizozemska, Itálie nebo Ruska.

Tomáš: Byla zde i skupina Američanů, kteří přijeli do Krušných hor speciálně proto, že chtěli navštívit místo, kde vznikl jejich dolar, nebo skupina studentů báňské školy v rakouském Leobenu, ovšem to jsou spíše výjimky. Dokonce tu byl i jeden Japonec, který se primárně zajímal o historii výzkumu radia, ale když se v Jáchymovské Štole č. 1 dozvěděl o existenci našeho dolu, zavítal i sem.

Nesmíme zapomenout ani na několik expertů z organizace ICOMOS, kteří štolu Johannes navštívili v rámci mise související se žádostí o zápis Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří na Seznam světového dědictví UNESCO, neboť štole Johannes je jednou z lokalit, jichž se žádost týká. Byli tak zde i Skot, Belgičan, Francouz nebo Kanadanka. Ale zpátky k vašemu průvodcování: jak je to s vaší jazykovou výbavou?

Tomáš: Prohlídky probíhají zá-

sadně v češtině s tím, že všechny hlavní informace jsou zahraničním návštěvníkům dostupné i v němčině a angličtině na informačních tabulích umístěných ve štole. Samozřejmě pokud jsou skupinky jazykově namíchané, tak po ukončení českého výkladu se snažíme, zatímco si čeští návštěvníci fotí, říci ostatním základní informace i v němčině nebo angličtině.

Kolik času návštěvníci štol v podzemí stráví?

Tomáš: U základní trasy je to hodina a čtvrt až hodina a půl podle toho, jak velká je skupina a jak často se lidé během prohlídky na něco ptají. Když k tomu připočteme čas nutný k převlečení, vystoupení ke štole a poté zase zpět, tak celkově zabere prohlídka i přes dvě hodiny.

Martin: U velké trasy trvá prohlídka podzemí přes tři hodiny a celkově i více než čtyři hodiny, opět závisí na tom, kolik lidí ve skupině je. V tomto případě i kvůli tomu, že při stoupaní šachtou může být na jednom žebříku vždy jen jeden člověk, takže u větších skupin se výstup prodlouží.

Máte z prohlídek nějaké kuriózní zážitky, padají nějaké zvláštní dotazy?

Martin: Třeba když si návštěvníci udělají v podzemí selfíčko a pak hledají, kde tam máme wi-fi připojení. (smích)

Tomáš: Lidé se spíš zajímají o život horníků a práci v dole. Někdy se ovšem objevují i morbidní dotazy, třeba kolik horníků tady při práci zemřelo... Těm pak odpovídám, že musí koukat na Novu, a ne chodit k nám. Často se lidé ptají i na celkovou hornickou historii regionu, hlavně na Jáchymov včetně jeho uranové éry.

Vyskytly se během prohlídek i nějaké problémy, třeba že by někdo až v podzemí zjistil, že má klaustrofobii?

Tomáš: Ano, to se stalo několikrát, ale většinou se to „vytříbí“ už na začátku, když návštěvníci projdou prvních deset patnáct metrů a zjistí, že cesta podzemím pro ně není, takže se raději obrátí zpět. Ti, kdo absolvují první metry, pak už celou prohlídku v naprosté většině dají.

Martin: Mně se stalo jednou uprostřed štol, u rudného sýpu, že jeden pán a jedna paní se seklí, že už dál nepůjdou, ta paní dokonce chvíli nechtěla ani dál ani zpátky, ovšem pak se to naštěstí vyřešilo. A jednu příhodu jsem měl také v šachtě, kdy jedna starší turistka neodhadla své síly a uprostřed šachty pak nemohla dál a museli jsme jí pomáhat.

Tomáš: Takové situace jsou způsobeny hlavně tím, že si lidé prohlídku rezervují, aniž si předem přečtou, co je během ni čeká. Automaticky si třeba zamluví delší, fyzicky mno-

Martin a Tomáš si „svou“ štolu oblíbili

hem náročnější trasu a pak jsou překvapeni, že její součástí je i výstup po žebřících. Nejčastější problémy nastávají, když sem přijdou lidé v žabkách, šortkách a tričku, kteří sice tvrdí, že si instrukce pro návštěvníky přečetli, ale když se jich zeptám, jestli ví, že ve štole je sedm stupňů, tak jen udiveně kroutí hlavou. To pak prohlídka rychle končí.

Martin: Letos jsme se připravili i na takovéto turisty a pořídili jsme pro návštěvníky i bundy a kalhoty, a pokud by někdo přišel takto nepřipraven, dokážeme jej doobléknout.

Tomáš: Návštěva dolu není jako návštěva muzea, každý se na to musí vybavit a přechíst si předem, co jej čeká. Základní trasu zvládne každý, kdo může chodit, avšak velká trasa je přece jen trochu náročnější.

V čem bude čtvrtá prohlídková sezona jiná než ty předchozí, chystáte pro návštěvníky nějaké novinky?

Martin: Těšíme se na to, že během léta by přímo u štolý mělo vzniknout nové zázemí pro návštěvníky. Nebudou tak muset chodit ke štole se vším vybavením od obslužného domečku v údolí Zlatého potoka, ale pláště, holínky, přilby a světlo vyfásují až přímo u vstupu, což pro ně, ale i pro nás bude pohodlnější. Bude třeba doplnit značení, aby na nás návštěvníci

V místě staré šachtice nad štolou by se měla objevit replika hašplu

nečekali v údolí jako dřív, ale přišli až ke štole.

Tomáš: Výhodou bude i to, že takto se prohlídka stane dostupnější i pro cyklisty, kteří jezdí po frekventované Kaffenberské cestě. Zatím dosud kolem štolý většinou jen projížděli, po vzniku nového zázemí to budou mít od cesty ke štole jen pár metrů a budeme jim zde moci kola i uschovat.

Přibude něco nového přímo v podzemí?

Tomáš: Na velké trase jsme na podzim zpřístupnili dobývku, jak tomu říkáme, u Pravčické brány, takže prohlídková trasa bude opět o něco delší.

Martin: Jinak jsme už v dole prohlédli každou chodbičku, až na ty zatopené, a další velké objevy už proto nečekáme, důl je zpřístupněn maximálně.

Tomáš: Rádi bychom podzemní expozici obohatili například o ukázky různých kahanů a lamp

a na povrchu dali lidem možnost zkusit si s replikami historického náčiní na vlastní kůži, co to bylo za rasovinu dobývat rudu z tak tvrdé horniny, jako je skarn. Ve štole máme ukázkou železné rudy magnetitu o váze přes třicet kilo a lidem nabízíme, aby si vyzkoušeli, jaké to bylo, když horníci museli dopravovat takovéto množství rudy ručně v necíčkách po žebřících a ve štole.

Martin: Na povrchu rovněž uvažujeme o instalaci repliky

Atrakcí prohlídky je velká komora a šachta vedoucí až na povrch (foto: Milan Korba)

Štola Johannes je mimořádně zachovalé historické důlní dílo, jež vzniklo před rokem 1548 k těžbě železných, cínových a měděných rud, které se zde vyskytují v extrémně tvrdých hominách označovaných jako skarn. Vlastní štola je dlouhá zhruba 180 m, ve vzdálenosti asi 160 m od ústí byly na její úrovni v 16. století vyraženy velkolepé poruby (komory) zvané Kostel a Kaple o délce 60 m, šířce 20 m a výšce až 10–12 m. Kromě těchto komor zde existuje řada dalších menších dobývek a hloubení v různých výškových úrovních. V roce 2014 byla štola Johannes prohlášena za kulturní památku a v roce 2015 byla zpřístupněna pro veřejnost jako prohlídkový důl, vlastníkem je město Boží Dar.

Štola se nachází vzdušnou čarou 4,6 km severozápadně od Božího Daru poblíž kóty 936 Nad Starou šachtou. Přístup k ní je po možný po silnici od Mysliven na Zlatý Kopec, kde lze zaparkovat v údolí u silnice poblíž obslužného objektu. V něm návštěvníci obdrží pláště, holínky, přilby a světlo a vystoupají pak k ústí štolý, které leží těsně pod Kaffenberskou cestou. Štola je až do konce srpna otevřena denně, prohlídky začínají v 9:30, 12:00 a 14:30, přičemž v pondělí, ve čtvrtek a v sobotu se od 14:30 konají prohlídky po velké trase. Prohlídky je třeba si rezervovat předem na <http://www.stolajohannes.cz>, kde lze zároveň rovnou i zaplatit vstupné.

hašplu, rudního vrátku, v místě jedné propadlé šachty.

Vstupné do dolu Johannes je v porovnání s jinými prohlídkovými díly v okolí poněkud vyšší. Neodrazuje to návštěvníky?

Tomáš: Nikdy se ještě nestalo, že by někdo litoval vstupného. Jsou případy, kdy si na začátku prohlíd-

ky lidé stěžují, že vstupné je drahé, ovšem když vyfárají, omlouvají se a říkají, že zcela chápou, proč vstupenky stojí tolik. Kapacita štoly je v porovnání s jinými turistickými zařízeními omezená, maximálně deset lidí na jednu prohlídku, kvůli její odlehlosti jsou zde také vyšší náklady na elektrické osvětlení dolu pomocí diesellového generátoru.

Martin: A prohlídky, zvláště po velké trase, jsou navíc podstatně delší, než je to obvyklé jinde. Třešničkou na dortu u velké trasy je pak závěrečný výstup šachtou. Ještě se mi nestalo, že by si lidé po jejím zdolání nahoře nesedli a neřekli: „To byl ale zážitek.“ To slovo zážitek se objeví vždycky. Myslím si, že lidem se prohlídka opravdu líbí.

To prokazují i ohlasy, které, jak mohu sledovat, lidé píšou na e-mail štoly po absolvování prohlídky a které jsou vesměs kladné, řada lidí v nich děkuje za prohlídku a výklad i vám osobně. Takže ať se vám daří i v další sezoně. Zdař Bůh!

Michal Urban

Počátky a další rozvoj jáchymovských lázní

Otevíráme pamětní knihu radonových lázní v Jáchymově, které byly zřízeny v roce 1906 v Kuhnově domě a se zatajeným dechem čteme první zápis. Napsal ho profesor vyšší reálné školy Josef Klein a v překladu Petra Fialy z Jáchymova zní: Necht' kdysi slavné královské horní město Jáchymov kráčí jako lázeňské město vstříc ku prospěchu trpícího lidstva k ještě slavnější budoucnosti.

Již staří horníci v Jáchymově poznali, že když si po těžké práci s mlátkem a želižkem koupou ruce v důlní vodě, bolesti kloubů se zmírňují. Po objevení radioaktivity v roce 1896 byl často zkoumán účinek radioaktivity na lidský organismus. Také byl zkoumán vliv radioaktivních vod a praktiky starých horníků byly potvrzeny.

Když na přelomu let 1904 a 1905 dva vídeňští fyzikové dr. Heinrich Mache a dr. Stefan Meyer prováděli měření radioaktivity různých pramenů v Čechách, zavítali 7. ledna 1905 také

do Jáchymova. Horní správce Ing. Josef Štěp je upozornil na důlní vody v dole Werner (po 2. světové válce Rovnost), které později František Běhounek pojmenoval „Štěpovy prameny“. Zde naměřili do té doby nejvyšší emanaci radioaktivních vod (185 Macheových jednotek). Z Vídně se přijel přesvědčit MUDr. Fritz Dautwitz, který za doprovodu Ing. Štěpa prozkoumal účinky těchto pramenů. Po návratu do Vídně podal nadšenou zprávu ministru orby hraběti Ferdinandu Buquoyovi. Pan ministr si v říjnu 1905 pozval starostu Jáchymova

Franze Kuhlmana a horního správce Ing. Štěpa do Vídně a za odborné asistence MUDr. Dautwitze jim navrhl zřízení radioaktivních lázní.

V Jáchymově následovala řada obtížných jednání, vyvstaly nadšené i zamítavé postoje, přistoupilo se i k nařízením. V domě č. p.

282 pekaře Kuhna již byly koupeľny pro obyvatele. Ty se v roce 1906 použily pro lázeňské účely a začaly se zde nabízet koupele v radonové vodě. Lékařským dohledem byl pověřen okresní lékař MUDr. Leopold Gottlieb, radioaktivní vodu donášel pěšky z dolu Werner dvakrát denně

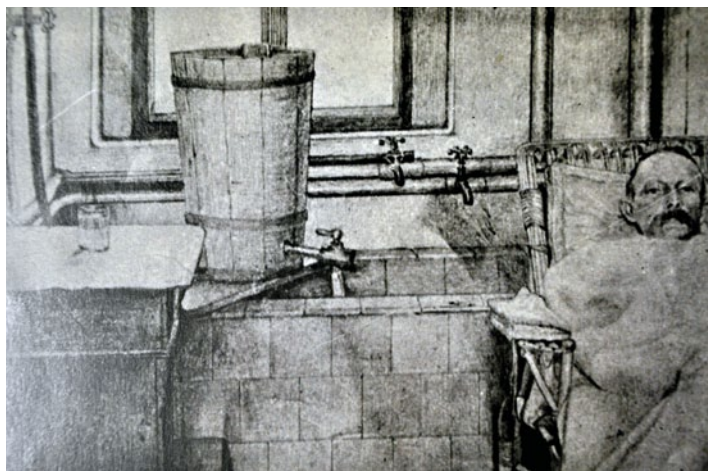
Pekař Josef Kuhn

Ing. Josef Štěp

První lázně u pekaře Josefa Kuhna

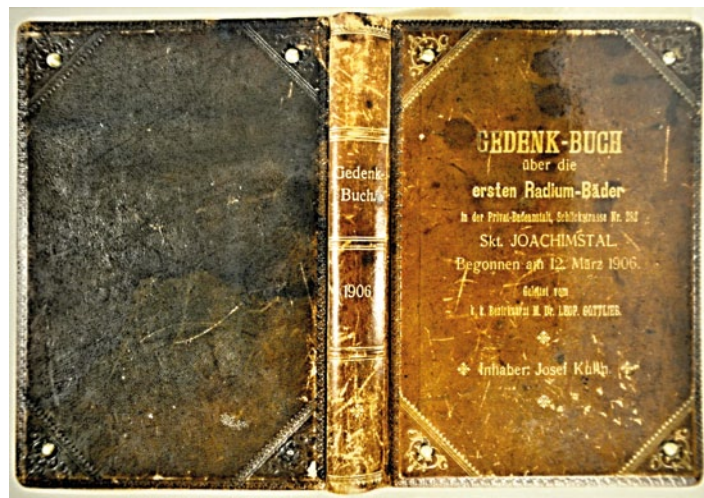
U pekaře Kuhna – podle fotografie nakreslil v roce 1909 pacient Ing. Karl Stegl z Vídně

v 40litrových putnách horník Josef Prennig zvaný Donnerkeil. Později se voda dovážela.

Výsledky těchto lázní byly u nemocných dnou a revmatismem překvapivě dobré. A to nejen z hlediska úspěšné léčby, ale také z hlediska ekonomického. MUDr. Gottlieb vybíral za léčeni vysoké poplatky. To neuniklo pozornosti vyšších míst ve Vídni. Na poradě na ministerstvu veřejných prací za účasti prof. E. v. Neussera a MUDr. Dautwitze bylo doporučeno vybudovat v Jáchymově státní radioaktivní lázně. Donášení a později dovážení radioaktivní vody již ne-

postačovalo zvýšenému zájmu, také kapacita pouze dvou van v lázních u pekaře Kuhna byla malá. Předpokladem pro zřízení nových lázní bylo zajištění dostatečného množství radioaktivní vody obsahující radon. Ministerstvo veřejných prací rozhodlo o vybudování vodovodu pro přívod radioaktivní vody.

Přípravných prací se úspěšně ujal horní správce Ing. Štěp. Vodovod vedl z dolu Werner Danielovou dědičnou štolou až k jejímu ústí u dnešního hotelu Praha. Délka potrubí činila 4 325 m, výškový rozdíl 300 m. Vodovod byl dokončen 28. dubna 1908,

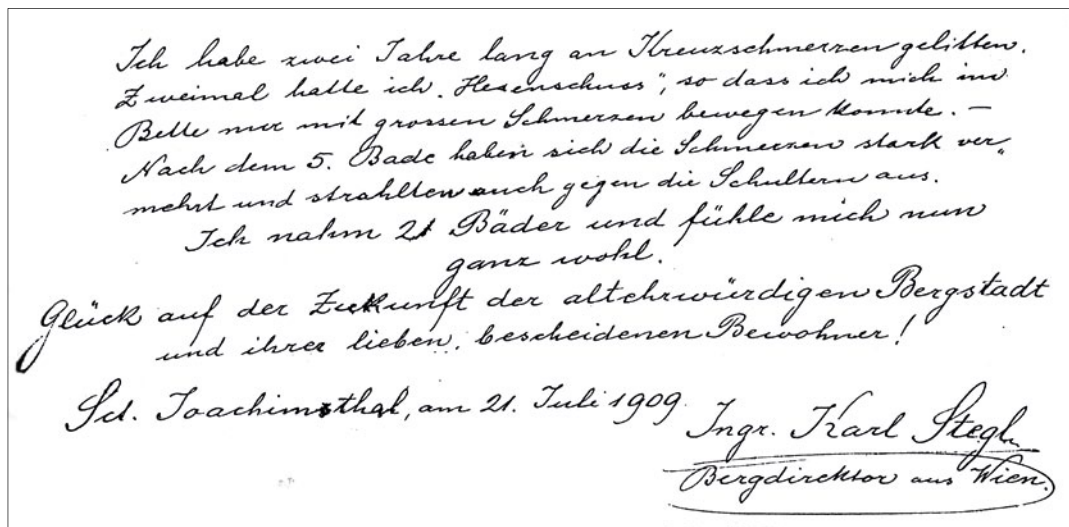

Pamětní kniha lázní

již o den později byla provedena tlaková zkouška a vodovod byl slavnostně uveden do provozu. Současně byly vybudovány ve státní uranové továrně čtyři jednovanové kabiny „podnikových“ lázní, které nabízely volnou kapacitu externím pacientům. Léčbu začal řídit horní lékař MUDr. Adolf Langhans.

Zájem o léčbu se zvyšoval. Začala proměna dolní části Jáchymova v dnešní lázeňskou čtvrť města. Jak? Ve vší tichosti byla ve Vídni založena územní společnost pro radioaktivní lázně (Terraingesellschaft) pod vedením ministra orby hraběte Ernsta

Emanuela Silva-Tarouccy, která začala spekulativně vykupovat pozemky v okolí uranové továrny a okolo ústí Danielovy štol. Od Julia Samuela koupila továrnu na výrobu loutek a hraček (nynější lázeňský dům Praha). Tempo výstavby lázeňské čtvrti bylo úžasné. Dne 22. října 1911 byl slavnostně otevřen státní Lázeňský ústav pro léčbu radiem (dnešní Agricola), o rok později v květnu 1912 byla ukončena stavba hotelu Radium Palace. Ten se stavěl asi dva roky, ale již 19. července 1909 poslal architekt Gustav Flesch-Brunninge čtyřstránkovou žádost na ministerstvo do Vídne o povolení stavby lázeňského hotelu. V žádosti bylo mj. uvedeno, že stavbu provedou tři stavební závody – Rehn

V pamětní knize lázní si lze přečíst i tento zápis od báňského ředitele z Vídně Ing. Karla Stegla z roku 1909: „Dva roky jsem měl bolesti v kříži, dvakrát hexenšus, že jsem se nemohl na posteli pro velké bolesti pohnout. Po páté koupeli se bolest zvětšila a vystřelovala až do ramen. Po 21 koupelích se cítím velice dobře. Přeji do budoucnosti vše dobré ctihodnému městu a jeho skromným obyvatelům“ (překlad: Petr Fiala)

Dr. Leopold Gottlieb – portrét nakreslil pacient Ing. Karl Stegl z Vídně

Jáchymov, Max von Loos Teplice a závod určený ministerstvem. I když stavbu podpořila rada města i starosta Franz Kropp a Flesch-Brunningen pracoval jako konzultant ministerstva, tuto žádost ministerstvo zamítlo. Stavba začala později. Ani ostatní živnostníci nezaháleli. Vypuklo doslova stavební šílenství. I město Jáchymov zde chtělo postavit hotel, ale k realizaci stavby pro liknavost nedošlo. Nastala obrovská konjunktura léčení radioaktivní vodou. Avšak vznikly také spory, dokonce i mezinárodní. Dr. Linke v Sasku přišel s tvrzením, že jáchymovské prameny pramení v Sasku a vyzýval saskou i německou vládu k zakročení, aby radioaktivní lázně nebyly v Jáchymově, ale v Sasku.

Za první světové války lázně sloužily jako lazaret pro zraněné rakouské důstojníky a vojáky. Budovy a jejich zařízení trpěly nešetřeným zacházením a zchátraly. Po válce přebírá lázně československý stát, v roce 1919 ministerstvo veřejných prací a v roce 1922 ministerstvo zdravotnictví a tělesné výchovy. Osudy Radium Palace by si zasloužily vlastní příběh. V roce 1922 ho v žalostném stavu přebírá československý stát, jenž v roce 1924 posílá do Jáchymova zkušené hoteliery K. Šroubka a J. Urbana. Za jejich vedení byl Radium Palace zrenovován. Jeho prosperitu

Radonová voda byla přivedena potrubím do dolní části města (ústí Danielovy štol) – slavnostní otevření v roce 1908 (archiv H. Michla)

obnovil zejména hoteliér z Hradce Králové J. Urban. V období mezi válkami jáchymovské lázně překonaly předválečnou úroveň a staly se světově proslulými.

Za druhé světové války lázně sloužily jako lazaret (pobočka berlínské nemocnice) pro německé vojáky. Ti zařízení lázní nijak

nešetřili, a tak se po válce lázně nacházely v zuboženém stavu. Po krátkém období oprav a obnovy nastala doba intenzivní těžby uranové rudy pro SSSR. Tuto dobu můžeme z hlediska lázní pojmenovat jako dobu umrtvení. Lázně formálně existovaly, ale nebyl zde žádný rozvoj. Ten nastal až po roce 1960.

V roce 1963 získal Jáchymov znovu statut lázeňského města. Pro provoz lázní bylo třeba zajistit prameny s radonovou vodou, protože původní Štěpovy prameny na dole Rovnost těžbou uranu zanikly. Byl proveden rozsáhlý hydrogeologický průzkum a byly navrtány další prameny v podzemí dolu Svornost. Pro jejich zajištění byly vybudovány tlakové hráze. V té době unikátní stavba. Hráze se nacházejí na překopech, musejí vydržet tlak 48 atmosfér. Proto jsou zubovitě zakotvené do skály, široké přibližně 20 metrů a zbudovány ze speciálního betonu. Jsou to v Jáchymově nejvýznamnější stavby, jsou však v podzemí a nejsou vidět. Bez

těchto hrází by lázně neměly radonovou vodu.

Rozvoj lázní pokračoval i v následujících letech, byl postaven lázeňský dům Běhounek, později lázeňský dům Curie.

Prozíravé investice na začátku 21. století zajistily, že jáchymovské lázně jsou vyhledávané, že prosperují. Sudba profesora Josefa Kleina, kterou zapsal do pamětní knihy lázní u pekaře Kuhna, se naplnila.

Jaroslav Ohec

Použitá literatura:

Gedenk-Buch über die ersten Radium-Bäder in der Privat-Badeanstalt Skt. Joachimsthal.
HORÁK, Vladimír: Paměti svobodného horního města Jáchymova a jeho stříbrných a uranových dolů (rukopis připravované knihy).
MÜLLER, Anton: St. Joachimsthaler Erinnerungen (zápis přednášky z roku 1923).
Archivní dokumenty Odboru stavebního úřadu Městského úřadu Jáchymov.

Slavnostní otevření dnešního objektu Agricola 22. října 1911

Rudní bohatství Krušných hor – stříbro (dokončení)

Vrcholu produkce stříbra dosáhly Krušné hory ve 30. letech 16. století, kdy zde bylo dosaženo výroby přes 30 tun stříbra za rok, z toho téměř polovina připadala na Jáchymov. V této době byly Krušné hory největším producentem stříbra na světě, teprve daleko za nimi byly tyrolský Schwaz a další revíry.

Jeden z nejstarších jáchymovských stříbrných dolů, důl Svornost, letos slaví 500 let od svého založení. Vznikl v roce 1518 pod názvem Konstantin, v roce 1530 byl přejmenován na Einigkeit, tj. Svornost

Jenže už v polovině 16. století začala stříbrná sláva Krušných hor vadnout. Směrem do hloubky bohatých rud ubývalo a jejich dobývání a zpracování bylo čím dál nákladnější, ale hlavně se objevil nedostižný konkurent – stříbrné doly ve Střední a Jižní Americe, jejichž produkce zaplavila Evropu a srazila ceny stříbra, čímž dále prohloubila potíže dolů v Krušných horách. Na konci 16. století tak těžba stříbra už jen skomírala a propad pak dovršila třicetiletá válka, z jejichž důsledků se řada revírů již nevzpamatovala. Těsně po třicetileté válce však bylo objeveno ještě jedno velké ložisko stříbrných rud, a to v Johanngeorgenstadtu, jež v roce 1654 těsně u státních hranic založili protestantští horníci, kteří odešli z Horní Blatné a dalších míst českého Krušnohoří, aby nemuseli přestoupit na katolickou víru.

V 18. století sice nastalo ve většině stříbrorudných revírů opětovné oživení těžby, které se v českém Krušnohoří týkalo hlavně Jáchymova, Hory Svaté Kateřiny, Mikulova, Přísečnice a Vejprty, ale stříbro již obvykle nebylo hlavním dobývaným kovem, získávalo se už jen jako vedlejší produkt spolu s dalšími rudami – v centrálním Krušnohoří především s rudami kobaltu a ve východní části pohoří s rudami olova, mědi a později zinku.

To byl i případ Freibergu, který v 18. a 19. století zažil nebyvalý rozvoj těžby a vznikly zde na svou dobu obrovské důlní, úpravárenské a hutní komplexy zaměstnávající tisíce lidí. Některé doly dosáhly hloubky až 800 m. Naprostá většina krušnohorského stříbra byla získána právě v tomto období, a Freiberg tak objemem produkce stříbra zcela zastínil ostatní revíry. I ve Freibergu však bylo stříbro jen vedlejším produktem těžby dalších kovů, zejména olova, jehož hlavní ruda galenit (PbS) zde obsahovala až 1,5 procenta stříbra. Produkce dostoupila svého vrcholu v roce 1884, kdy bylo ve Freibergu získáno 35 tun stříbra. Jen sám důl

Odhad produkce stříbra v hlavních krušnohorských revírech (v tunách)

Ložisko	Produkce	Vrchol těžby
Freiberg	5 695	19. století
Jáchymov	400	16. století
z toho Abertamy	25	16. století
Annaberg	350	16. století
Schneeberg	255	16. století
Marienberg	215	16. století
Johanngeorgenstadt	106	17. století
Vejprty	11,5	16. století
Přísečnice	možná přes 10	16. století
Hrob*	9,7	16. století
Niederschlema – Alberoda – Hartenstein	6,3	20. století
Boží Dar	5	16. století
Hora Svaté Kateřiny**	2,5	16., 18. století
Mikulov***	1,85	16. století

* odhad pro roky 1470–1850, o objemu těžby v nejstarším období neexistují doklady

** za roky 1714–1786, o objemu těžby v nejstarším období neexistují doklady

*** odhad pro roky 1690–1850, o objemu těžby v nejstarším období neexistují doklady

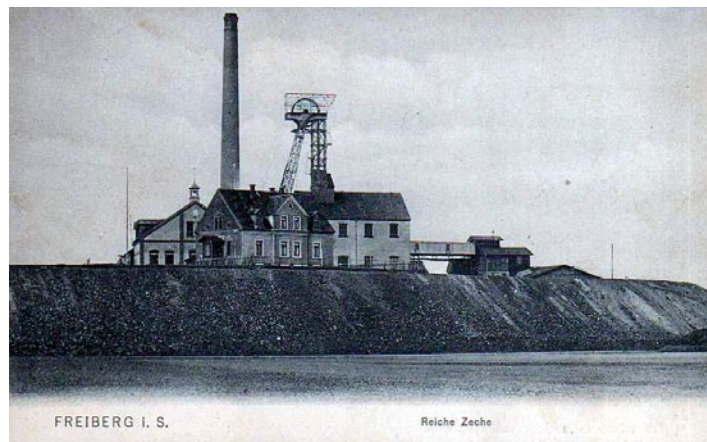
Himmelsfürst Fundgrube v Brandu-Erbisdorfu u Freibergu poskytl v letech 1710 až 1896 přes 605 tun stříbra, téměř tolik jako všechny doly v Jáchymově a Schneebergu za celou svou historii dohromady. I ve Freibergu však koncem 19. století šlo stříbrorudné hornictví k zániku. Přispělo k tomu zvláště to, že v roce 1871 zavedlo Německo zlatý měnový standard místo dosavadního stříbrného, což způsobilo propad cen stříbra a doly pak nedokázaly konkurovat lacinější produkci v Mexiku, Peru či Chile. V letech 1897–1907 vykoupil saský stát největší freiberské doly, a aby čelil hrozící masové nezaměstnanosti, zavedl místo hornictví řadu náhradních výroby. Do roku 1913 pak byly někdejší stříbrné doly zcela uzavřeny.

Podobně na tom byly i další stříbrné revíry. V Annabergu skončila těžba v roce 1892, jáchymovský důl Svornost byl uzavřen v roce 1901 a v Marienbergu sfárali horníci na posledním dole Vater Abraham v roce 1904. Jen ve Schneebergu se těžba díky rudám vizmutu udržela i v pozdějších letech.

Některé doly v Sasku pak znovu zahájily činnost ve 30. letech

ve snaze nacistického státu získat potřebné suroviny pro zbrojní průmysl. Otevřeny byly i doly ve Freibergu, které pak pracovaly až do roku 1969. Daleko větší hornický boom však po druhé světové válce nastal v horním Krušnohoří, kde prakticky všechny původně stříbrné doly byly znovu otevřeny kvůli těžbě uranových rud a kolem Jáchymova, Annabergu, Schneebergu, Schlemy, Johanngeorgenstadtu, Marienbergu a dalších míst se objevily stovky nových těžních věží. Na Jáchymovsku byly v té době stříbrné rudy přehlíženy, veškeré úsilí se soustředilo na uran. V bývalé NDR však byly stříbrné rudy spolu s rudami kobaltu, vizmutu a niklu získávány v menším množství i v poválečném období. Bohaté stříbrné zrudnění bylo objeveno například na ložisku Niederschlema – Alberoda – Hartenstein v hloubce od 1 300 do 1 700 m. V polovině 80. let zde byly vyčísleny zásoby stříbra v objemu přes 126 tun, skutečně získáno však bylo jen asi 5 tun.

Poslední velký nález stříbra v Krušných horách se uskutečnil v lednu 1991, těsně před ukončením těžby, na cínovém a uranovém

Freiberský důl Reiche Zeche, poprvé zmiňovaný už ve 14. století, dodnes slouží jako výukové pracoviště Technické univerzity – Bergakademie Freiberg a prohlídkový důl (pohlednice z roku 1906)

ložisku Pöhla – Tellerhäuser. Tehdy zde byly na patru –120 m náfárány žíly stříbrných rud podobné jáchymovským a celkové množství stříbra bylo spočteno na 15–20 tun. Z nálezů pocházejí překrásné ukázky dendritického stříbra narůstajícího na ryzí arzén, které jsou žádaným sběratelským artiklem.

Kolik stříbra se v Krušných horách vytěžilo za celou historii, lze jen odhadovat, protože zejména pro nejstarší, často nejvýnosnější

období scházejí jakékoli údaje. Přesnější výkazy byly vedeny až od 16. století, ale ani na ně nelze vždy spoléhat, protože jednak časové řady nejsou úplné a navíc část produkce nepochybně unikla úřední evidenci. To platí i pro první roky těžby v Jáchymově, kde nemalá, ovšem nejspíš částečně ilegální část produkce byla ilegálně vyvezena do Sasku.

Podle různých odhadů bylo v Krušných horách celkově získáno kolem 7 500 tun stříbra, z toho přibližně tři čtvrtiny připadají na Freiberg. Pro představu – všech těchto 7 500 tun by se vešlo do krychle o hraně 9 m. Při dnešních tržních cenách by toto množství kovu stálo přes 82 miliard korun, při hodnocení významu krušnohorského stříbra je však třeba si uvědomit, že v pozdním středověku a raném novověku, kdy výroba stříbra byla ekonomicky nejvýznamnější, mělo stříbro daleko větší hodnotu než dnes. Z porovnání parity kupní síly dnes a v 16. století lze vyvozovat, že jeden tolar, který obsahoval 27,41 g čistého stříbra, měl kupní sílu přesahující 10 000 Kč. Jen stříbro vytěžené v Jáchymově během 16. století, kterého bylo kolem 350 tun, by tak znamenalo hodnotu přes 127 miliard korun. Z jáchymovské mincovny jen do roku 1528, kdy král Ferdinand I. převzal ražbu tolarů do své režie, vyvezli Šlikové na trh do Lipska téměř 2,2 milionu tolarů. Už za tisíc tolarů bylo přitom

Důl Svornost (vpravo) v době dočasného uzavření v roce 1901

možné pořídit malé panství. Těžba stříbra v té době přinášela závratné zisky a vyplatilo se těžit i malá ložiska, která by z dnešního pohledu byla naprosto nezajímavá. I pouhý 1 kg stříbra, který dnes přijde na necelých 11 000 Kč, znamenal pro horníka v 16. století celoroční plat.

Nerentabilní by však dnes byla i ložiska velikosti Jáchymova. V loňském roce bylo ve světě vyrobeno asi 25 000 tun stříbra, přičemž naprostá většina tohoto kovu získána jako vedlejší produkt těžby olova, zinku nebo mědi. Obsahy stříbra v rudách z největších světových ložisek jsou často jen velmi malé, ale zrudnění je pravidelné a celkové zásoby rudy obrovské. Například v Polsku, které je v současnosti největším evropským a pátým největším světovým producentem stříbra, se ročně vyrobí přes 1 400 tun stříbra a největší důl Polkowice-Sieroszowice v Dolním Slezsku poskytuje za jediný rok 400 tun stříbra, stejně jako Jáchymov za celou svou historii. Celkové zásoby stříbra v tomto dole jsou odhadovány na více než 16 000 tun. Rudy se zde vyskytují jemně rozptýlené v permských sedimentech, zvláště v tmavých břidlicích (tzv. Kupferschiefer), hlavní jsou přítomny různé sloučeniny mědi. Těžná ruda sice obsahuje v průměru pouze 48–62 g stříbra v jedné tuně, což je jen zlomek v porovnání s bohatými jáchymovskými rudami, ale ročně se nyní těží 12 milionů tun rudy. Ta navíc obsahuje i nezanedbatelné množství zlata, palladia, platiny a řady dalších průmyslových kovů. Podobně je tomu i v dalších velko-

Vzestup a pád: naprostá většina stříbra byla v Jáchymově získána během prvních tří desetiletí po založení města, pak již těžba prudce klesala

dolech polského měděného pásu v okolí Lubinu a Rudné.

I přes jejich dnešní ekonomickou nezajímavost však krušnohorským ložiskům stříbra nikdo nemůže upřít jejich obrovský světový přínos v oblasti rozvoje důlních technologií a hornických věd a jejich nezastupitelný přínos pro rozvoj regionální ekonomiky během mnoha století. Nebýt stříbrných rud, nestaly by se Krušné hory nikdy nejosídlenejším pohořím v Evropě a nebyly by takové, jaké je známe. Navíc z krušnohorských dolů pocházejí i jedny z nejkrásnějších ukázek stříbrných minerálů na světě. Na rozdíl od polských dolů, kde ruda někdy okem není ani pořádně vidět.

text a foto: Michal Urban

Dendritické stříbro z lokality Pöhl

Využití stříbra

Až do poslední třetiny 19. století bylo stříbro nejdůležitějším mincovním kovem, neboť podobně jako zlato je vzácné a odolává korozi a oxidaci, nevýhodou je pouze jeho měkkost. V omezené míře se z něj vyráběly i šperky, medaile a některé věci denní potřeby. Od druhé poloviny 19. století našlo stříbro díky svým jedinečným vlastnostem široké využití i v průmyslu. Je ze všech kovů nejlepším vodičem tepla a elektřiny, a nejvíce se ho proto v současnosti spotřebovává v elektrotechnickém a elektronickém průmyslu. Slitiny stříbra slouží například jako spojovací materiál pro konstrukci plošných spojů, najdeme je v mobilních telefonech, solárních panelech nebo jako záznamové médium na CD a DVD kompaktních discích. Stříbro je základním prvkem vysoce účinných miniaturních elektrických baterií, používaných v náramkových hodinkách a mnoha dalších malých elektrických spotřebičích. Protože má vysokou optickou odrazivost, vyrábějí se z něj také kvalitní zrcadla a luxusní stolní náčiní. Jakožto zdravotně neškodný materiál má řadu uplatnění i v medicíně, například jako antiseptikum nebo jako materiál pro zubní výplně (amalgam), v textilním průmyslu nebo při filtrování vody. A v neposlední řadě jsou na světlo citlivé sloučeniny stříbra základem fotografického průmyslu, i když po nástupu digitálních fotoaparátů jejich využití v tomto odvětví prudce klesá.

Lesy v okolí Jelení díky nadšencům výrazně prokoukly

Jelení je společně s Rolavou či Přebuzí mnohými považováno za perlu Krušných hor. Lokality, které byly až donedávna cílem především nadšenců a dobrodruhů, čelí v posledních několika letech výrazně rostoucí návštěvnosti. Svědčí o tom nejen stovky projíždějících aut či cyklistů, ale také množství odpadků, na které v okolí zdejších silnic i lesních cest narazíte.

U příležitosti Dne Země a v rámci celorepublikové akce „Ukličme

Česko“ proto První Krušnohorská, o. p. s., ve spolupráci s rodinou Alice Janstové („Mezi Jeleny“) uspořádala v sobotu 21. dubna úklid lesů právě v okolí Jelení. Do akce se k radosti pořadatelů zapojilo více než 70 dobrovolníků – účast tak vysoce překonala veškerá očekávání a podařilo se díky ní uklidit okolí turistických, lyžařských i cyklistických tras, jež vedou z Jelení na Chaloupky, Rolavu, ke státní hranici, Zaječí hoře

či do Nových Hamrů. Po úklidu byla pro účastníky přichystána výborná indická kuchyně a posezení u ohně. Slunečný den si na Jelení užily také děti, které byly nadšeny z možnosti venčení dvou lam alpak a po návratu z procházky vzaly útokem potok Černá voda, dubnovému termínu i zbytkům sněhu stále ležících v zastíněných lokalitách navzdory.

Pořadatele potěšily ohlasy účastníků, které po návratu z terénu hrá-

lo nejen jarní slunce, ale také dobrý pocit, že se přírodě mohli alespoň částečně odvděčit za to, co nám dává. Velké poděkování za spolupráci s organizací úklidu a poskytnutí perfektního zázemí patří Alici a Anbuovi z Jelení. Za následný svoz odpadu děkujeme nejdeckému polesí Arcibiskupství pražského. Díky všem, kteří na Jelení dorazili a odvedli zde skvělou práci!

**Eva Nduwimana,
První Krušnohorská, o. p. s.**

Putovní výstava Má vlast v Jáchymově

Putovní výstava Má vlast, kterou pořádá organizace Omnium ve spolupráci s referentkou tradiční lidové kultury Sudetoněmeckého krajského sdružení dr. Zuzanou Fingerovou, má velký ohlas jak v Německu, tak v České republice.

Po vernisáži v Sudetoněmeckém domě v Mnichově si mohli dvacet panelů prohlédnout i návštěvníci Sudetoněmeckých dní 2017 v Augsburgu. Následně se panely z mé iniciativy a ve spolupráci s pobočkou krajského sdružení Augsburg-Hochzoll dostaly do Holzerovy školy v Augsburgu. V rámci adventního výletu do Krušných hor pak byly převezeny do Nejdku, kde byly až do konce března vystaveny v předšálí místního kina.

Miroslav Drobny, bývalý člen městského zastupitelstva v Nej-

dku a nyní zástupce ředitele lázeňského hotelu Curie v Jáchymově, spolu s vedoucí kulturního oddělení Karolínou Grabowskou nyní výstavu umístil v prvním patře tohoto hotelu.

Náhoda tomu chtěla, že jsem spolu s dcerou a zeťem o velkonočních prázdninách absolvovala v Jáchymově léčebnou kúru a Miroslav Drobny naplánoval vernisáž výstavy, která je v hotelu Curie k vidění do 10. července 2018, na 3. dubna, tedy na dobu, kdy jsem tam ještě byla.

Na výstavu zvaly hezké plakáty, umístěné ve třech lázeňských domech (Radium Palace, Běhounek a Curie). Vernisáž se konala v překrásném prostředí hotelu Curie. Ředitel hotelu Karel Denk přivítal přítomné hosty i děti ze Základní

Lázeňský hotel Curie nabídl pro výstavu důstojné prostředí

umělecké školy Ostrov, které akci doprovodily hrou na housle. Miroslav Drobny mě požádal, abych k výstavě, jejíž každý jednotlivý panel může vyprávět vlastní příběh, pohovořila na téma, které mi

je blízké – o historii kaple v Suché u Nejdku. Je to příběh, který se poslouchá jako pohádka.

Bylo nebylo, v roce 2008 se Iveta Drobna (tehdy místostarostka Nejdku) a Miroslav Drobny zmínili mně

a Herbertu Götzovi o téměř rozpadlé kapli, ke které nás také přivezli. Byl to otřesný zážitek, postavit se dprostřed trosek. Díky iniciativě Martina Filounka, tehdejšího studenta stavební průmyslovky v Náchodě, a podpoře města Nejdek, Karlovarského kraje a v neposlední řadě také občanského sdružení JoN – Jde o Nejdek, se kapli podařilo rekonstruovat. Sdružení JoN pro akci získalo renomovaného pražského architekta Vladimíra Kosíka. Kaple nejprve získala nový krov a ještě před příchodem zimy novou střechu. V průběhu roku 2010 byla rekonstrukce dokončena. Kaple byla slavnostně otevřena v září 2011 za hojné účasti místního obyvatelstva.

O kapli v Suché se pak ode mne dověděla Zuzana Fingerová. Tak se příběh o obnovení této historické stavby stal součástí českonoěmecké putovní výstavy.

Tím, že je výstava nyní k vidění v Jáchymově, se kruh uzavřel – od doby, kdy jsem před lety spolu s Ivetou Drobnoú, Miroslavem Drobnoým a Herbertem Götzem stála v ruinách kaple, až do chvíle, kdy jsem opět s Miroslavem Drobnoým stála v překrásném sále hotelu Curie při prezentaci již rekonstruované kaple. Je to vlastně příběh s happy endem, a to mě velice těší a jsem za to vděčná.

Anita Donderer
foto: Ulrich Möckel
překlad: Roman Kloc

Ředitel Karel Denk, Anita Donderer a zástupce ředitele Miroslav Drobnoý (zleva) při zahájení výstavy

Mladí sokolovští biatlonisté vstoupili úspěšně do další sezony

Závody v Kadani odstartovaly novou sezonu letního biatlonu a oddíl Biatlonu AK Sokolov byl u toho. Počasí bylo netradičně příznivé, byl příjemný jarní den, sobota 7. dubna.

Na startu se sešlo přibližně 60 dětí, v kategoriích přípravek a žactvo A + B + C, celkem tedy osm kategorií. Naš oddíl měl na startu šest biatlonistů – žáka A, dvě žákyň A i B a žáka B. Kategorie A měla před sebou trať o délce 2 x 500 m s jednou položkou vleže. Kategorie B měla navíc na závěr ještě položku vleže. Všechny žákovské kategorie střílí vždy vleže ze vzduchovek se zkrácenou pažbou, které jsou speciálně upravené pro biatlonové závody dětí.

Samotné dění na závodech vždy začíná nástřelem, kdy všichni biatlonisté seřadí mířidla podle místních podmínek a stavu počasí. Po nástřelu zbraní probíhá seznámení s trati, kdy si mladí biatlonisté společně s trenéry projdou celou trať a vysvětlí si, jak správně celou trať absolvovat, včetně pohybu na střelnici. Tak tomu bylo i tentokrát. Následně proběhla rádná rozcvička pro rozhybání a zahřátí závodníků před startem. A pak už se vyrazilo na startovní čáru. Závodníci startovali v minutových intervalech, nejdříve nejmladší (přípravky) a nakonec nejstarší (kategorie C).

Pro tento závod trenéři stanovili jasný cíl – zvládnout bezchybně dění na střelnici včetně manipulace

se zbraní a celkově si závody užít pro radost. Jako první z oddílu vyrazil na trať v kategorii chlapci „A“ nováček mezi biatlonisty Kryštof Beníšek, pro kterého to byly první opravdové závody. Dále se do závodů pustily v kategorii dívky „A“ již ostřílené biatlonistky Viktorka Mašková s Nelinkou Dufkovou. V kategorii chlapci „B“ nastoupil Honzík Hotěk, pro něhož letošní sezona znamená posun z kategorie A do B. A naše oddílové závodní pole uzavírala Eliška Tomášková s Leontýnkou Matouškovou. Eliška letos naposledy závodí ještě v kategorii B, ale příští rok už na ní čeká kategorie C a pro Leontýnku to byly také premiérové biatlonové závody.

Děti na trati nezaváhaly a pohybovaly se již jako zkušený závodníci. Potivá zimní příprava se vyplatila a na střelnici vše zvládly naprosto s přehledem a bez sebemenšího zaváhání. Po proběhnutí posledního závodníka cílovou páskou jsme již netrpělivě čekali na vyhlášení výsledků. A byl důvod k radosti. Z prvních letošních závodů jsme přivezli tři krásné bronzové medaile!!! Kryštof Beníšek, Viktorka Mašková a Honzík Hotěk vystoupali na stupně vítězů.

Děkuji všem závodníkům za perfektní reprezentaci našeho oddílu a přeji další jedinečné zážitky s biatlonem.

Skol Pavel Petřík
AK Sokolov, oddíl biatlonu

Ze startu

V neděli 29. dubna se na novém atletickém stadionu u Základní školy v Hroznětíně uskutečnil druhý ročník jarního Hroznatova běhu. Tradice tohoto běhu byla založena v loňském roce při příležitosti 800 let od smrti patrona města Hroznětín, blahoslaveného velmože Hroznaty.

Vzhledem k tomu, že se jednalo o teprve druhý ročník, byla účast naprosto neskučelná. V jednotlivých kategoriích běh absolvovalo 219 registrovaných běžců. Velká byla účast v dětských kategoriích, do nichž se přihlásilo 112 dětí v různých věkových skupinách až do 12 let. K běhu na 5,5 km nastoupilo 60 běžců také v různých věkových kategoriích a v hlavním závodě na 17 km se na startu objevilo 47 odvážných. Trasy v terénu

vymyslel a připravil zkušený ultratrailový běžec Martin Jiřík.

Jako první odstartovali závodníci na 17kilometrovou trasu, na které museli zdolat sedmisetmetrové převýšení. „Určitě si všichni běžci nejen trasu, ale i závod užili. Během závodu pak měli možnost doplnit síly na občerstvovací stanici. Navíc objevili místa v okolí Hroznětína, která zcela jistě neznali,“ říká s úsměvem Janan Jiříková, ředitelka závodu. Poté přišly na řadu tři kategorie běhů dětí, rozdělených podle věku a délky běhu. Po jejich doběhu a po vyhlášení výsledků vystartovala velká skupina na trasu 5,5kilometrového závodu. Trénování závodníci to vzali jako souboj s časomírou, hobby sportáři jako příjemný trénink, no a ti netrénovaní jako boj sami se sebou.

Nejrychlejší muži

Manželé Jiříkovi

Vítězem běhu na 17 km se mezi muži stal Jakub Coufal z Witte Bike Teamu a mezi ženami Romana Lubinová z LK Slovan Karlovy Vary. V běhu na 5,5 km byl nejrychlejší mezi muži Vítek Brožek z Witte Bike Teamu a mezi ženami Viktorie Ševčíková. Přestože byly ve výsledných časech jednotlivých účastníků obrovské rozdíly, odcházeli všichni po závodech s příjemným pocitem, že něco udělali pro své tělo a zdraví. I když sám za sebe musím říct, že chodit normálně ze schodů se mi podařilo až po několika dnech...

Velké poděkování za zorganizování závodů patří manželům Jiříkovým, městu Hroznětín a všem dobrovolníkům, kteří s organizací závodu pomohli. Poděkování také

patří všem sponzorům a partnerům Hroznatova běhu, bez jejichž pomoci by se závod jen obtížně uskutečnil.

Výtěžek z letošního ročníku byl v plném rozsahu věnován zdravotně handicapované tříleté Antonii Braunreiter z Karlových Varů. Na dobrovolném startovním bylo vybráno neuvěřitelných 26 508 Kč, na občerstvení 2 213 Kč a na prodeji výrobků Tvořivé dílny Janan 800 Kč. Celkem tak na transparentní účet pro Toničku putovalo nádherných 29 521 Kč. Poděkování tak také směřuje ke všem účastníkům, kteří nejenže udělali něco pro své zdraví, ale ještě svým příspěvkem pomohli dobré věci. A při podzimním běhu 16. září zase na viděnou.

Zdeněk Janský,
místostarosta města Hroznětín

Nejrychlejší ženy

Velmi chutné zelné šneky se hodí k pivu, vínu, čaji i meltě.

Suroviny

42 g droždí, 1 polévková lžíce cukru, 300 ml mléka, 600 g hladké mouky, 1 lžíce sušeného tymiánu, hrst petrželky, 200 g másla, 4 žloutky, 1 čajová lžička soli, 600 g kysaného zelí, 1 vejce na potření, 2 polévkové lžíce drceného kmínu.

Postup

Droždí smícháme s cukrem, vlažným mlékem a trochou mouky, vzniklý kvásek přikryjeme a necháme na teplém místě 10 až 15 minut nakynout.

V míse smícháme mouku, sůl, tymián a petrželku. Přidáme kvá-

sek, rozpuštěné vlažné máslo, žloutky a vypracujeme hladké těsto. Poprášíme moukou, přikryjeme utěrkou a necháme na teplém místě kynout hodinu. Během kynutí těsto dvakrát promísíme.

Vykynuté těsto rozválíme na plát, poklademe předem vymačkaným kysaným zelím. Okraje těsta potřeme rozšlehaným vejcem a zarolujeme. Z rolády krájíme kolečka, která vyskládáme na plech vyložený pečicím papírem, potřeme vejcem a posypeme drceným kmínem. Vložíme do trouby vyhřáté na 170 °C a pečeme dozlatova asi 25 minut.

text a foto: Kateřina Budínová

text upravil: Josef Dvořáček

Zelné šneky

Krušné hory na knižním veletrhu v Lipsku

Lipsko je jedním z nejskloňovanějších německých měst, jen je těžké se rozhodnout, proč tomu tak je. Může za to například jeho historický význam v dějinách Evropy, koncentrace významných osobností, které zde žily, nebo prostě fakt, že jde o zajímavé místo.

Nadace St. Joachim se ve dnech 15. až 18. března zúčastnila lipského knižního veletrhu, který je po veletrhu ve Frankfurtu nad Mohanem druhým největším v Německu. Jeho význam navíc stoupá každým rokem, což dokládají i letošní rekordní čísla vystavovatelů – do Lipska přijelo přes 2 600 vystavovatelů ze 46 zemí a veletrh navštívilo 271 000 lidí, a to i přes nečekaný návrat zimy. Lipský knižní veletrh je čtvrtý nejvýznamnější v Evropě, a Nadace St. Joachim, Léčebné lázně Jáchymov a zastoupení Karlovarského kraje zde tedy nemohly chybět.

Cenu literárních domů letos převzal i německým čtenářům známý český spisovatel Jaroslav Rudiš. Letošní partnerskou zemí bylo Rumunsko a na příští rok 2019 bude

partnerskou zemí Česká republika. Plány Česka na příští rok představil ministr kultury v demisi Ilja Šmíd, který rovněž otevřel národní stánek České republiky a pochválil i zastoupení Nadace St. Joachim.

Nadace St. Joachim se kromě networkingu prezentovala knihami, na kterých participovala – detektivními povídkami „Stíny nad Krušnými horami“ a historickým románem od Vlastimila Vondrušky „Jáchymovští démoni“. Současně představila město Jáchymov a celý Karlovarský kraj jako oblast se zajímavou kulturní nabídkou, bohatým využitím a zkrátka jako ideální místo k návštěvě. Nadšení knihomolové tak kromě knih ocenili i vysokou kvalitu nabízených prospektů a široké spektrum nabízených informací.

A trocha historie na závěr. Věděli jste, že název města Lipska je odvozen od slova „lípa“ a že původní osadu zde založili Slované někdy v 10. století? Již v roce 1165 získalo Lipsko práva města a již tehdy v paměť okolních měst vstoupily místní trhy. I díky vzniku univerzity v roce

1385 se zde hojně rozvíjela řemesla a později i průmysl. Právě u Lipska proběhla v roce 1813 největší bitva napoleonských válek, v níž protifrancouzská koalice dosáhla rozhodujícího vítězství nad Napoleonovými vojsky.

Mimo to zde najdete také druhou nejstarší nepřetržitě fungující univerzitu v Německu, jež byla založena v roce 1385. Studovali zde takoví velcí jako například Goethe,

Wagner nebo německá kancléřka Angela Merkelová. Lipsko je považováno za město knih, jejichž výroba zde začala už v 19. století. Tehdy zde sídlilo na 1 500 firem zabývajících se výrobou a prodejem knih a v tomto oboru byl zaměstnán každý desátý občan města.

Tak zase ahoj za rok na knižním veletrhu v Lipsku.

**Martina Hejhalová,
Nadace St. Joachim**

Májka na Božím Daru má 23 metrů

Sbor dobrovolných hasičů města Boží Dar pořádá již tradičně 30. dubna stavění májky. Ta letošní byla 23 metrů vysoká a její zdvižení bez jakékoliv mechanizace a za mohutného povzbuzování místních a k údivu všech návštěvníků a kolemjdoucích probíhalo v hladké souhře mezi božidarskými hasiči a jejich kolegy z Oberwiesenthalu. Ptáte se, jak se takový mezinárodní tým koordinuje? Vystačíte si se slovem „hop“. Chcete vědět, jak to dopadlo? Záznam můžete sledovat na facebookových profilech Boží Dar nebo Boží Dar v obrazech. Stejně nezapomenutelnou podívanou a komunitní událostí je kácení májky v poslední květnový den, kdy místní hasiči sehraji historickou divadelní hru o hajném a ukradeném stromu. Všichni jste srdečně zváni na Boží Dar.

S láskou k lesu – ukladíme Ježíškovu cestu

První květen patřil na Božím Daru a na Ježíškově cestě velkému jarnímu úklidu. Akce se zúčastnili převážně místní obyvatelé a děti, ale za podporu děkujeme také hostům, kterým není příroda v Krušných horách lhostejná. Boží Dar se připojil k celorepublikové iniciativě Uklidíme Česko.

Novinkou v každoročním úklidu kromě soutěže o nejkurióznější nález bylo také vysazení první z plánovaných lesních bran. Vstup do božidarských lesů budou lemovat dvojice listnáčů – javor a jeřáb, které budou připomínat generaci 2018.

Věříme, že čistou Ježíškovu cestu rádi navštíví hosté z blízka i zdaleka. Za Krušné hory čistě!

Projekt Montánní kulturní dědictví

Práce na Cínové stezce opět v plném proudu

Centrální Krušnohoří se stále častěji stává cílem turistů, a proto je třeba pro ně vytvořit co nejlepší podmínky pro poznávání všech kulturních, přírodních a montánních (hornických) památek. S rodinou a přáteli se již dnes můžete vydat po první části Cínové stezky mezi rozcestím pod Špičákem a Božím Darem. Cínová stezka je zde posledním úsekem oblíbené

Ježíškovy cesty. Stavební práce na druhé části, která turisty i cyklisty, rodiny s dětmi i profesionální bike-ry bezpečně dovede až k vodnímu dílu Myslivny, byly obnoveny již na jaře. Celá Cínová stezka by měla být dokončena na podzim 2018.

Více informací na <http://www.bozidar.cz/cs/projekty-eu/635-poznavani-kulturniho-a-prirodniho-dedictvi.html>.

Hlavním cílem projektu Montánní kulturní dědictví je zachování kulturních památek a jejich okolí. V Božím Daru v rámci projektu probíhá záchrana kostela sv. Anny, v Jáchymově se obnovuje latinská knihovna a v Breitenbrunnu revitalizuje muzeum úzkokolejky. Tím dojde k posílení cestovního ruchu, což je hlavní ekonomický faktor v regionu. Podrobné informace o projektu a aktuální stav prací naleznete na <http://www.bozidar.cz/cs/projekty-eu/667-montanni-kulturni-dedictvi.html#zakladni>.

Fenologie je součástí pozorování a monitoringu přírody při Českém hydrometeorologickém ústavu. Zabývá se závislostí určitých druhů rostlin na daném klimatu v různých oblastech ČR. Fenologii je možné členit na lesní, polní a luční, sleduje určitý typ rostlin od rašení přes kvetení, plody, po opad listů a úrodu. Rozdělení je i podle pylů a jejich agresivnosti. Pozoruje rozličnost jednotlivých fenologických fází vytípaných druhů rostlin po celé ČR a jejich specifické nástupy podle nadmořských výšek a oblastí.

Nástup letošního jara v plné míře ukázal důležitost tohoto oboru, protože v současnosti jsou již přibližně tři pětiny obyvatel nějakým způsobem postiženy alergií. A tak je důležité přesně vědět, kde a co v jaké oblasti kvete a jak daleko jsou jednotlivé fenologické fáze.

Kolem 2. dubna letošního roku bylo podle fenologických záznamů měřených na stanici Šindelová možné odvodit, že příroda má v oblasti vegetace zpoždění 11 až 13 dní. Pro její další vývoj je třeba splnit několik faktorů: úroveň spodní a povrchové vody (ta byla nejlepší za posledních 11, místy i 15 let), vývoj teplot a v neposlední řadě i počet slunečních hodin. A právě tyto tři podmínky byly skvěle naplněny.

V noci přestalo tolik mrznout (teploty byly 3–7 °C, místy i 11 °C), denní teploty se dostávaly na 15–20 °C, nezřídka pod 650 m n. m. i na 25 °C, a tak příroda začala naplno kvést. To však nebylo, jak je obvyklé, etážově podle nadmořské výšky nejdříve v Poohří,

poté ve středních polohách a nakonec na horách nad 800 m n. m., ale letošní příhodné podmínky nastartovaly kvetení i více druhů rostlin a dřevin souběžně. Například ovocné stromy kvetou v Poohří v tomto pořadí: třešeň, švestka, slíva aj., poté hrušeň a nakonec jablonoň. Toto je v kraji rozloženo dobu zhruba od 5. až 8. května do asi 8. až 11. června. Letos se výše uvedené ovocné stromy dostaly do květu už od 15. do 30. dubna. Tím nastal paradoxně i další problém, opylení.

Stávající síť včelstev v kraji i v celé ČR patří i na evropské poměry mezi nejdokonalejší včetně jejich počtu, přesto včely nestíhají tolik rozkvetlých stromů a tolik druhů najednou opylit. A tak tam, kde byli lidé zvyklí slyšet hučení včel v koruně svých ovocných stromů, je nyní včel jen několik. Přesto se nemusíme bát, že to včely nezvládnou. Pro dobrou úrodu stačí, aby bylo opyleno 2–10 procent květů, ty ostatní slouží k přivábění včel a dalším procesům při vývoji vegetace dotyčného druhu. Třicet procent opylených květů by strom ani nezvládl uživit a navíc při dozrávání by tuto váhu plodů neunesl. Včela při tomto velkém počtu květů navštěvuje jeden 2–4 vteřiny, a ne jako za normálních podmínek 3–7 vteřin, takže pokud ovocné stromy při ledových mrazích nezmrzou, bude úroda taková, jak jsme zvyklí.

Do kvetení ovocných stromů velice významně vstoupilo kvetení lesních dřevin. Setkalo se u smrků, které mají letos takzvaně semený rok, i borovic a k tomu bylo v plném proudu i u modřínů. Tyto

Co letos dokázal pyl

dřeviny jsou v oblasti Krušných hor a celého Karlovarska zastoupeny nejvíce a právě pyl těchto jehličnanů je hrubozrný, navíc dolétá i na větší vzdálenosti a je viditelnější než pyl zmiňovaných ovocných stromů, které mají pylová zrna jemnější a méně zřetelná. K tomu se přidalo i další rozšířené kvetení luk, začalo psárkou luční, pryskyřníkem prudkým a dalšími, takže koktejl pylů byl letos úplný a neobvykle bohatý. Kvete i hlavní alergen sezony – bříza, a do součtu druhů tak chybí jen kvetení buku a hlohu.

Navíc chybí klasické jarní počasí, kdy není nouze o četné přehánky, které by toto obrovské množství pylu pravidelně smyly. V současnosti tak přes den nakvete veliké množství pylu, v krajině je větrem vířeny i pyl odkvetlý z předešlých dní a to je příčina nezvyklé situace. Příroda průběžně nemá schopnost se bez deště postupně zbavovat přibývajících pylu. Rosa, která

sice po ránu je, nedokáže pyl rozložit. Je to naprosto čistý kondenzát, jenž trvá navíc jen maximálně deset hodin, kdežto kapka vody při průletu vzduchem nasťrádá s sebou takové složení, že je poté schopná pyly postupně vázat a rozkládat.

Některými médii zmiňované informace, že za pyl, který trýzní nás i krajinu, může řepka, se samozřejmě nezakládá na pravdě, i když do mnou uvedeného koktejlu částečně přispívá také, ovšem jen několika procenty. Podobná situace v kraji nebyla více než 25 let. Podle způsobu nástupu a průběhu toho, co se nyní děje, je 18. až 19. týden vrcholem letošního pylové sezony a od této doby už bude jen lépe.

Čeká nás sice teplotně nadnormální měsíc – asi o 0,8 °C, ale srážkově budou květnové dny chudší.

Přeji krásné prožití jarních dnů a trochu trpělivosti se stávající situací.

**Váš větropravec
Rudolf Kovařík**

AQUA
CENTRUM
AGRICOLA

AQUACENTRUM AGRICOLA SPORT & RELAX & WELLNESS

Moderní centrum vodních radovánek v srdci Krušných hor
Vás zve k návštěvě.

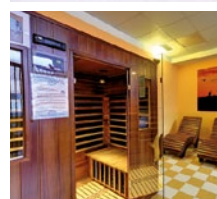
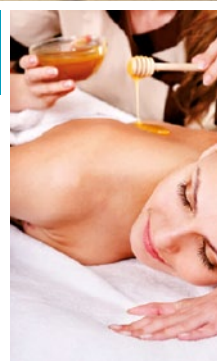
- krytý bazén 25 m
- dětský bazének s vodopádem
- Kneippův chodník
- tobogán
- finská sauna, infrasauna a parní box
- whirlpool
- letní terasa s lehký
- wellness procedury
- suché uhlíkové koupele
- radonové koupele
- relaxační masáže
- parafínové zábaly
- Pilates, Bosu, Aquafitness
- Nordic Walking
- solná jeskyně
- kryokabina
- fitness a solárium
- kadeřnictví
- kosmetika
- kavárna

LÉČEBNÉ LÁZNE
JÁCHYMOV

LÁZEŇSKÉ CENTRUM AGRICOLA
T. G. Masaryka 403 | 362 51 Jáchymov
tel.: +420 353 836 000
e-mail: agricola@laznejachymov.cz

HOTEL & RELAX RESORT
JÁCHYMOV

www.aquajachymov.cz

www.laznejachymov.cz

www.resortjachymov.cz

Hledáte novou práci?

Premýšlíte, co po ukončení studia?

V úterý 29. května 2018

je od 09 do 18 hodin otevřeno

Job Café

Individuální pohovory „Život a práce v Německu“

i bez předem domluvené schůzky,

hovoříme i česky

Kde? - Agentur für Arbeit (Úřad práce),

Annaberg-Buchholz, Paulus-Jenisius-Straße 43

Přijďte a informujte se o volných vzdělávacích

a pracovních místech v regionu

Annaberg-Buchholz.EURESTBeratung@arbeitsagentur.de

Uchazeči o zaměstnání v Německu by měli ovládat německý jazyk alespoň na komunikační úrovni.

Bundesagentur für Arbeit
Agentur für Arbeit
Annaberg-Buchholz

EUREST
Tato akce je financována z programu EU pro zaměstnanost a sociální inovaci „EaSI (2014 - 2020)“.

Spolufinancováno z prostředků Evropské unie.

Město Hroznětín a Spolek obyvatel Velkého Rybníka a Ruprechtova Vás zvou na

BENEFIČNÍ DEN S TONIČKOU

VIKTOREM DYKEM
a ABBA WORLD REVIVALEM

9. června 2018 na Velkém Rybníku

PROGRAMEM PROVÁZÍ MODERÁTORKA KAMILA MIKŠOVÁ A VIKTOR BRAUNREITER

USTUPNÉ DOBROVOLNÉ

13:00 – 13:10 SLAVNOSTNÍ ZAHÁJENÍ BENEFIČNÍHO DNE	13:10 – 13:15 PŘÁZDRA SPANILÉ JIZBY KLUBU MOTORÁŘŮ CZ	13:15 – 13:25 MAŽORETKY OSTROV	13:30 – 13:35 PĚVECKÁ TRÍDA	13:40 – 13:45 LADISLAV STÁRA HODINOVÝ HODINOVÝ
14:00 – 15:30 BENEFIČNÍ REVIÁL tisková hospoda	15:30 – 15:40 Slovo moderátorů	15:45 – 16:30 DIFADIO OSTROV	16:35 – 16:40 DRUM BAND	16:45 – 16:50 BENEFIČNÍ DNE
16:30 – 16:45 PILOTÁŽ LETADLA nad rybníkem	16:50 – 16:55 Slovo moderátorů	17:00 – 18:15 VIKTOR DYK se skupinou WAW	18:20 – 18:30 CHARITATIVNÍ AUKCE	18:35 – 18:40 Slovo moderátorů
19:10 – 19:30 Autoparkoviště Hroznětín Kartový Vary	19:30 – 21:00 ABBA WORLD REVIVAL PRÁHA	21:15 – 21:45 PŘEDÁNÍ VÝTĚZU Z BENEFIČNÍHO DNE TONIČCE	22:00 – 24:00 U MĚ DOBRÝ VÍDEJ Časná hudba	

charitativní prodej občasných, ručních výrobků a dárkových předmětů, sbírka víček

LOGA PARTNERŮ AKCE

OČNÍ OPTIKA
Marketa Tomková

POBOČKA LOKET
Měření zraku
Aplikace kontaktních čoček
T. G. Masaryka 24/52, Locket, Tel.: 799 516 695
Po-Pá 9:00-17:00
So 9:00-12:00

POBOČKA SOKOLOV
Sokolovská 1621, Sokolov, Tel.: 352 669 406
Po-Pá 8:00-17:00

www.optika-tomkova.cz
optika-tomkova@seznam.cz

 Instagram facebook

LESY JÁCHYMOV
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

**SPRÁVA LESŮ
MĚSTA JÁCHYMOVA**

MYSLIVOST
❖ poplatkový lov jelení zvěře

NÁKUP A PRODEJ DŘEVA

PILAŘSKÁ VÝROBA
❖ certifikované stavební řezivo
❖ paletové přílezy
❖ řezání střešních krovů na zakázku do délky 10,5 m
❖ pořez na zakázku

MĚSTSKÉ LESY, Mathesiova 209, 362 51 JÁCHYMOV
tel.: **353 811 211**, fax: **353 811 221**

STŘEDISKO PILAŘSKÉHO PROVOZU
Dvořákova 999, tel.: **731 111 784**

**HORSKÝ STATEK
ABERTAMY s. r. o.**

vás zve k nákupu vlastních farmářských produktů a výrobků do prodejny v Abertamech, Farní 28

Nabízíme
sýry z ovčího, koziho a kravského mléka, mezi nimiž jsou výrobky oceněné jako regionální potravina a biopotravina roku, lahvové vysokotučné kravské mléko, máslo a také čerstvé hovězí, vepřové a jehněčí maso z vlastního chovu.

Otevírací doba: PO-ČT: 10-15; PÁ, SO 8-17; NE: 10-15 hod.
Tel: 602 455 329 / e-mail: vlasta.jerabkova@farmazvirat.cz

**BYLINKÁRNA
JÁCHYMOV**

Reprezentativní prodejna bylinných a řemeslných výrobků Krušných hor

 Bylinkárna Jáchymov

www.krusnohorskaapatyka.cz • nám. Republiky 131, 362 51 Jáchymov

INZERCE

KOMINICTVÍ

Kruták

Tel.: 608 318 420

E-mail: kominy@2jk.cz

- ČIŠTĚNÍ
- VLOŽKOVÁNÍ
- PORADENSTVÍ
- OPRAVY KOMÍNŮ
- POVINNÉ KONTROLY

apartmány
ENGADIN
BOŽÍ DAR

APARTMÁNY NA BOŽÍM DARU

BOŽÍ MÍSTO PRO SPORTOVCE

PRVOTŘÍDNÍ ZÁZEMÍ PRO KVALITNÍ TRÉNINK

- pro jednotlivce i velké týmy
- profesionály i rekreační sportovce
- trénink a relaxace ve vysoké nadmořské výšce

CYKLISTIKA • BĚŽECKÉ LYŽOVÁNÍ • BĚH

RELAXACE • REGENERACE

HORSKÁ CYKLISTIKA • SKIALPY • SJEZDOVÉ LYŽOVÁNÍ

Deutsch-tschechisches
Radlerfest auf der „Karlsroute“

Německo-české cyklistické
setkání na Karlově stezce

**26.5.
2018**

11:00 – 16:00 Uhr / hod
Radlerfest auf dem Hirschen-
stander Pass (zwischen Ober-
wildenthal und Jeleni) u.a. mit
Musik, Imbiss, Infoständen

Cyklistické setkání na státní
hranici v Jeleni (mezi
obcemi Oberwildenthal
a Jeleni) s hudbou,
pohoštěním a
informačními stánky

Infos & Programm: www.karlsroute.eu
Informace & program: www.karlova-stezka.eu

Europäische Union. Europäischer
Fonds für regionale Entwicklung.
Evropská unie. Evropský fond pro
regionální rozvoj.

Ahoj sousede. Hallo Nachbar.
Interreg VA / 2014 – 2020

Eine Veranstaltung im Rahmen des grenzübergreifenden Projektes „Karlsroute II – Weiterentwicklung und Fortführung der Karlsroute“ (2016-2019).
Akce v rámci přeshraničního projektu: „Karlsroute II – Další rozvoj a pokračování Karlové stezky“ (2016-2019).

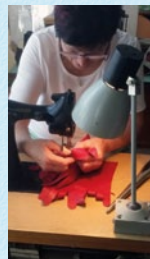

Výstava Abertamské rukavičkářství
Ausstellung Aberthamer Handschuhmacherei

6.1., *20.1., 3.2., *17.2., 3.3., *17.3., 7.4.,
*21.4., 5.5., *26.5., 2.6., */**16.+17.6.2018

13:00 - 17:00

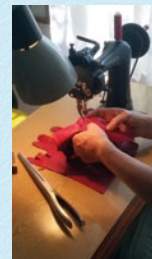
* Ukázky výroby rukavic / Vorführungen der Handschuhherzeugung
** Abertamská pouť / Aberthamer Fest

Hotové rukavice lze
na místě zakoupit.

Fertige Handschuhe
kann man vor Ort
kaufen.

Městský úřad Abertamy / Gemeindeamt Abertham

Skupiny i mimo otevírací hodiny po předchozí dohodě na:

Gruppen auch ausserhalb der Öffnungszeiten

nach vorheriger Absprache unter:

728 550 146, rudalo@seznam.cz

TRUHLÁŘSTVÍ DORAZIN ABERTAMY

Vám nabízí

Srubový nábytek a dřevostavby z kulatiny

Dřevěné sochy motorovou pilou

www.truhlarstvi-dorazin.cz

Kontakt:

Sokolská 406

362 35 Abertamy

tel.: +420 725 891 545

e-mail: dorazin.truhlarstvi@seznam.cz

Darujte pololetní předplatné
MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY - ZÁPAD
Za 300 Kč každý měsíc
ČERVEN až LISTOPAD
barevné svědectví z Krušných hor a okolí
poštou na doručovací adresu v ČR
Objednávky pro Vaše blízké zašlete:
herzgebirgeluft@seznam.cz

KRUŠNOHORSKÝ LUFT o.p.s.
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná

Takto vypadala účetní uzávěrka před 6000 lety.
To by dnes asi neprošlo.

Účetní a daňová kancelář Věry Malimánkové
Vám zpracuje účetnictví, daně a mzdy tak,
aby to prošlo!

Věra Malimánková
II. odboje 194, Horní Blatná
353 541 771; 728 479 709; vm@fias.cz

TRUHLÁRNA KAŠPAR.CZ – NEJSME PLÁTCI DPH
VYRÁBÍ: OKNA, DVEŘE, ZÁRUBNĚ, SCHODY, NÁBYTEK AJ.
MOŽNOST POREZU VLASTNÍ KULATINY
MEINLOVA 188, PERNINK, T-353 892 383 • M-723 331 711